

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 16

1980 lapkritis

Skiriamas Amžinojo gyvenimo vil iai

TURINYS NR. 16

<i>Popiežius Paulius VI. Pasauliui reikia krikštoniškosios vilties</i>	667
GYVENTI TIK JIMU	
<i>Kard. Alfredas Bengšas. Ir Žodis tapo kūnu</i>	668
<i>Kolumba Marmionas, OSB. Naujas gyvenimas</i>	673
<i>Fransua Moriakas. Ką aš tikiu</i>	677
<i>Vynmedžio Šakelė. Mums gimė Krikščionys</i>	681
<i>Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Psalmis</i>	681
ISTORIJA IR ASMENYBĖ	
<i>Juozas Vaišnora. Petras Kriaušėnas -</i> <i>lietuvių tautinio atgimimo pradininkas Šilutėje</i>	683
MŪSŲ PROBLEMOS	
<i>Leonas Arturas Elchingeris (Strasbūro vyskupas). Raktai šviesesnė ateitis</i>	691
[Antanas Patackas]. Dar vienas pavojus.....	695
ŠVENTŲJŲ DVASIOS PASAULIS	
<i>Sesuo Marija Konsolata Betron (1903-1946)</i>	702
<i>Kard. Leonas Žozefas Suenensas. Malda</i>	706
BAŽNYČIA PASAULYJE	
<i>Pasaulio Vyskupų Sinodas</i>	708
<i>vairios žinios</i>	710

Nesakyk: „Esu tik vaikas!”
Kur tik tave si siu, tu eisi,
k tik tau liepsiu, - kalb si!
Nebijok nieko, nes aš esu su tavimi. <...>
Štai aš dedu savo žodžius tavo l pas! (Jer 1-8.9)

* * *

Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus.
Kas valgys ši duon - gyvens per amžius.
Duona, kuri aš duosiu,
yra mano k nas už pasaulio gyvyb (jn 6, 51).
Iš ties , iš ties sakau jums:
jei nevalgysite Žmogaus S naus k no
ir negersite jo kraujo,
netur site savyje gyvyb s!
Kas valgo mano k n ir geria mano krauj ,
tas turi amžin j gyvenim ,
ir aš j prikelsiu paskutini j dien (Jn 6, 53-54).

Popiežius Paulius VI

PASAULIUI REIKIA KRIKŠ IONIŠKOSIOS VILTIES

Nurimkite: tai aš, nebijokite! - K reiškia šie žodžiai m s
laik žmogui, nuolat ken ian iam d l netikrumo ir kit da-
barties pavoj ? K reiškia šie žodžiai mums?

Viltis. Ji nuskamba tarytum m s l kes i išsipildymas, tarytum paža-
das, kuris ateit perkelia tai, ko trokštame, bet šiuo metu negalime pasiek-
ti. Žmonijos pažanga nuolat didina m s l kes ius. Kuo daugiau žmogus
siekia, tuo daugiau jis trokšta tur ti. Mes visi gyvename viltimi. Negalime,
niekuomet neprivalome pasakyti: *Gana*. Turime kopti aukštyn ir siekti pa-
žangos, kol neb sime tikri, kad tikslas pasiektas. Tai ir yra viltis.

Perkelti ateit tai, ko šiandien tr ksta, mus skatina dvigubas moty-
vas. Pirmiausia, žvelgti ateit , ieškant savo tikslui trokštamo objekto,
mus skatina išorin s gyvenimo aplinkyb s, vair s tr kumai, netobulu-
mai, netvarka. Mes trokštame bent ateityje pasiekti pilnatv , tobulum ,
teisingum , tvark . Iš ia kyla visa moderniojo gyvenimo dinamika, tam-
pa, nat rali geresnio gyvenimo, geresnio pasaulio viltis.

Antras motyvas, glaudžiai susij s su pirmuoju, yra vidinis. Jis kyla iš
vidin s tamsos, kuri yra žmogaus prigimtyje. Žmogus n ra patenkintas,

kol n ra pasiek s tos pilnatv s, tos laim s, kuri krypsta tauriaisiais savo b ties polinkiais. Žmogus skirtas pilnatvei ir laisvei taip, kaip akis yra skirta reg jimui, šviesai. Žmogaus viltis krypsta transcendentin , anapus šio pasaulio esan i tikrov , begalyb , Diev . ia mes v l galime sitikinti, koki tikr , vienintel ties yra išreišk s šv. Augustinas:

Sau mus suk rei, Viešpatie, ir nerami m s širdis, kol atsils s Tavyje.

Tai nat rali m s viltis. Tai dramatiškas žmogaus dvasios veržimasis. Ta iau šiam veržimuisi gresia pavojai. Jei žmogus tenkinasi vien troški- mais, svajon mis, jis ne veikia nenugalim kli i ir tas veržimasis virsta abejingumu ar net desperacija. Tod l š nat ral veržim si ideal , pilnatv ir meil reikia paremti viltimi, reikia paremti krikš ionišk ja viltimi, išaugusia iš tik jimo, - ji niekuomet nenuvilia.

Krikš ioniškoji viltis yra žmoni tarpusavio solidarumo ir meil s versm . Be šios vilties žmonija nepaj gt pasiekti n savo žmogišk j tiksl . Geres- nis, teisingesnis ir broliškesnis pasaulis be šios krikš ioniškosios vilties yra tiktai nereali svajon . Krikš ionis turi ryžtingai nugal ti pagundas prieš vilt , prisimindamas Kristaus žodžius: *Nebijokite! Aš nugal jau pasaul .*

Turime vertingai gyventi. Turime visada gyventi krikš ionišk ja viltimi. Neužtenka vien tradicin s paguodos, kuri rašome savo mirusi j antka- piuose. M s krikš ioniškoji viltis turi remtis tvirtu id jiniu filosofiniu pa- grindu, m s paži romis žmonijos istorij ir gyvenim . Kitaip tariant, krikš ioniškoji viltis turi remtis nepajudinamu m s tik jimo pagrindu.

Kas tiki, tas visuomet yra kupinas vilties. Krikš ioniškosios vilties optimizmas gali remtis gyvenimo vykiais net ir tada, kai šie vykiai prie- šingi vil iai.

Mes žinome, - sako šv. Tomas, - kad mylintiems Diev viskas išeina gera.

M s krikš ionišk j vilt palaiko nepalaužiamas tik jimas visagale ir t viška Dievo Apvaizda, kuri tvarko ne tik m s asmenin gyvenim , bet ir žmonijos istorijos vykius.

(Iš popiežiaus Pauliaus VI kalbos bendrojoje audiencijoje, 1978 06 20)

GYVENTI TIK JIMU

Kard. Alfredas Bengšas

IR ŽODIS TAPO K NU

Trys Kal d šven i evangelijos - tai lyg trys žingsniai, kuriuos žengdami priart jame prie didžiosios paslapties - Dievo S naus tapimo Žmogumi.

Pirmosiose Mišiose išgirstame blaiv evangelisto Luko pasakojim . ia niekas nepadailinta, niekas nesumenkinta: gyventoj surašymas, vietos

neradimas užėjo, gimusio Jaus paguldymas džiose. Pradžioje nra nieko, kas sudaryt kal din nuotaik .

Ta iau Piemen li Mišiose ši scena nušvinta. Nuskamba Angelo žodžiai:

Šiandien jums gim Išganytojas. Jis yra Viešpats Mesijas.

Mažytis K dik lis piemen oloje pavadinamas vardu. Tai vardas, susij s su Izraelio tautos l kes iais: *Kristus, Mesijas, Gelb tojas.*

O treiose Mišiose skaitoma Evangelija pagal Jon : *Žodis tapo K nu.* Mes matome Betliejaus tvartelyje ne vien Dangaus pasiuntin , - tik jimo padedami galime išsvysti ir Amžin j T vo Žod , tapus Žmogumi. Ir tik dabar tik jimo akimis pamatome Prakart l nušviest tikros šviesos, b - tent - amžinyb s spindesio. Tik dabar, kiek tai išvis manoma, priart jame prie šio sl pinio. Bažny ia liepia mums klauptis ir garbinti. Šitaip pro Betliej , angelo paskelbt žini ir didži prasm turin ius apaštalo žodžius ji mus veda prie tikrosios krikš ionišk Kal d versm s. Kal din s nuotaikos reiškiasi vairiai, bet krikš ioniškos Kal dos yra tik tada, kai Naujien išgirstame tikrai tik dami ir garbindami.

Ir krikš ionis d l dviej priežas i gali neišgirsti šios Evangelijos pagal Jon pradžios. Pirma, ži r damas Prakart l , jis gali pasitenkinti paviršutinišku jausmu. Juk daug lengviau klausytis giesm s *Tyli naktis* ir žvelgti gerai paž stam miel Betliejaus vaizdel , negu perm styti paslaptinius apaštalo žodžius. Antra, tos Evangelijos pradžia yra kovos himnas. Ji buvo parašyta atsakant tiems, kurie netik jo, jog Dievo S nus tikrai tapo Žmogumi, kuriems Kristus buvo kažkokia dvasin b tyb , o ne Žmogus iš k no ir kraujo, pagimdytas Mergel s. Šiandien ji - išpažinimas, prieš - tara kitam, kasdien girdimam „himnui“: materija - visa ko pradžia; nra nieko, išskyrus materij ; iš materijos kyla viskas; mes laikome Kristaus šlov mitu. Girdami tok „himn“, ir mes galime susigundyti pasitenkinti vien kal dine nuotaika ir ramybe, pasistengti nepamatyti tikrosios krikš ionišk j Kal d Naujienos svorio ir svarbos.

Ta iau evangelisto žodžiai - ne tušti samprotavimai. Jo Evangelijos prologas - tai mums gyvybiškai svarbus himnas žmogaus orumui. Dievo S nus tapo Žmogumi, nepaisant viso, kas vyko ir tebevyksta žmonijos istorijoje, nepaisant jos silpnumo, sugedimo, neteisyb s ir prievartos, nepaisant be paliovos liejamo kraujo ir dejoni . Niekas Jam nesukliud tapti *vienu iš m s* . Ateidamas pasaul , Jis patvirtino tai, kuo mes d l didel s kar ios patirties jau nebedr some tik ti: pasaulis priklauso Jam, o ne š - tonui. Žmogus dar buvo vertas, kad Dievas pabandyt sikišti.

Žinoma, tai nra himnas žmoni laim jimams ar žmogiškajam išdidumui. Kad taip vyko, reikia d koti Dievo meilei. Ta iau tai meil labai rimtai ži rint žmog . Dievas nebando keisti žmogaus, keisdamas s lygas. Jis nepaniekina žmogaus tiek, kad praeit pro jo kalt . Jis nesitenkina vien tik atsi sdamas jam Naujien . Ne, - Jis ateina pats. Mes esame Jam tokie svarb s, kad Jis ateina kaip *vienas iš m s* . Jis prišiima k n ,

o tai reiškia - žmogišk j dali su jos skurdu ir vargais. Jis prieina net iki to, kad ateina kaip K dikis, sušal s ir verkiantis, - kaip tikras vargš vaikas. Panor j s gimti džiose, ir mirti panoro ant kryžiaus. Betliejuje Jis prad jo savo lemiamos kovos keli prieš nuod m , š ton ir mirt . Jis atsisak bet kokios šlov s ir spindesio, at jo nuogas ir toks gležnas.

Nuo pat Adomo laik žmonija eina nuod m s, prakeikimo keliu. Dievo S nus ateina ne tam, kad vienu stebuklingu žodžiu gr žint prarast j roj . Ne, drauge su mumis Jis eina tuo pa iu keliu, nors Jis vienintelis be nuod m s. Išlieka tiesa, kad žem je visada bus spygli ir eršk i . Ta iau Jis leido užd ti Jam ant galvos kar n iš j . Tiesa yra ir tai, kad žmogus turi užsidirbti duon savo veido prakaitu, bet tai jau nebe prakeikimas nuo tada, kai J zaus kakt išpyl mirties baim s prakaitas.

Šitai mes sakome, klupdami ant keli ir tardami: *Ir Žodis tapo K nu.*

Tai jau nebe vien tik gražus posakis švent s proga, nes t sinys yra toks:

Visiems, kurie J pri m , Jis dav gali tapti Dievo vaikais.

Tai reiškia: rodyti Jo garb ir šlov k ne, varge ir kasdienyb s skurde bei r pes iuose. Nuo tada, kai *Žodis tapo K nu*, dviej žmoni susijungim santuokoje lydi Dievo malon .

Nuo Betliejaus laik kiekviena krikš ion motina laiko rankose ne vien tik savo k n ir krauj , bet ir Dievo vaik . Nuo tada yra manomas k no šventumas, yra *Duona ir Vynas*, tik pridengiantys Viešpaties buvim , yra *Vanduo*, per Krikšt nuvalantis siel . Nuo tada yra vargas, skurdas ir ligos, kur parodoma Dievo vaik šlov . Betliejus - tai naujosios žmonijos gimimo valanda, kuri negal jo išmušti jokioje revoliucijoje, jokioje pažangoje. Tai nauja Žmogumi tapusiojo Dievo broli ir seser bendruomen .

Mes - ši dien vaikai, Dievo Naujienos besiklausantys tik viena ausiimi, tokia jautria socialiniams klausimams. Bet mes neturime teis s nustumti šal nei Gerosios Naujienos, nei pa i Kal d . Evangelijos pagal Jon pradžioje pasakoma svarbiausia tiesa: *Žodis tapo K nu*. Meil , kuriai taip r p jo išgelb ti žmones, at jo pas mus k ne, regima, veikianti, pasireiškianti, o ne vien tik mokanti. Jeigu mums r pi žmogus ir jo gerov (taip pat ir žemiškoji, nors ne vien tik ji), tai m s mintys, jausmai ir kalbos turi *tapti k nu*, virsti darbais. O kaip dažnai apie vairias socialines programas tegalime pasakyti: *Žodis ir teliko žodis!*

Toliau apaštalas Jonas Evangelijoje sako, jog tikrasis išganymas gali ateiti tik iš tikro šaltinio - iš tapusio Žmogumi Išganytojo. Niekas nepaj -gia ilgai tverti, kas kil iš vyro ir k no nor . Jokia bendruomen , pagr sta vien kult riniais, ekonominiais, teisiniais ir politiniais santykiais, neatneša gerov s, net ir žemiškosios. Kai kas išauga ir ištvėria tik ten, kur pradeda veikti Kristaus duota galia tapti Dievo vaikais. Išauga gimusi j iš Dievo bendruomen , išauga mistinis Kristaus K nas. Tokia yra Bažny ios kal di n giesm - apaštalo Jono himnas, taip pat himnas ir Motinos Bažny ios, kuri Krikštu gimdo nauj Dievo taut - palaim visoms žem s tautoms.

...Ir pri m tarno išvaizd ... Karo metais aš naujai suvokiau Kal d paslapt . Nepasakosiu, kaip tai atsitiko. Tik pasidalysiu naujai suprastais Šventojo Rašto žodžiais. Jie toli gražu n ra susij su kal dine nuotaika, n ra j ir trij kal dini Miši tekstuose. Ta iau esu tikras, kad žmogus, pri m s juos savo šird , niekada nebegal s ži r ti Prakart l , j nepri-simindamas.

Štai tie žodžiai:

Jis apipl š pats save, priimdamas tarno išvaizd ir tapdamas pa-našus žmones (Fil 2, 7).

Kart s žodžiai apie tarno išvaizd yra raktas m s šven iam Kal - d paslapt . Jau prieš šimtme ius šitaip j suprato krikš ionys, nes senoje kal din je giesm je yra eilut s, išreiškian ios šv. Pauliaus žodžius:

Jis apreišk savo visagalyb , tapdamas menkas ir mažas, priimda-mas tarno išvaizd , Jis - vis daikt K r jas.

Šis „šuoelis“ iš dangaus šlov s skurd ir menkum niekada nesiliaus stebin s tikin i j : Dievo S nus pasl p savo šlov po mažo Vaikelio menkumu ir nuolankumu. *džiose guli amžinojo T vo vienatinis S nus*, - sakoma vienoje senoje vokie i kal din je giesm je.

Bet pati esm štai kur: tarno išvaizda - tai ne koks nors „vaidmuo“: Viešpats neapsivilko tarno livr ja, tai n ra pamaldi apgavyst . Jis neapsi-met , kad priima tarno išvaizd , nes at jo pasaul , kad b t klusnus iki pat mirties ant kryžiaus. Jo gyvenimo prasm buvo tarnavimas: *Aš esu tarp j s kaip tas, kuris tarnauja*. Gimimas, priimant tarno išvaizd , taip pat ir mirtis ant kryžiaus - vergo mirtis - rodo mums J zaus Kristaus Šird , jos tarnaujan i meil . Vien per J ir at jo išganymas pasaul .

Dangiškojo T vo gailėtingumui, trokštan iam nutiesti tilt per bedugn , esan i tarp Dievo ir žmogaus, reik jo tarpininko šioje žem je. Jam reik jo žmogaus, tetrokštan io vien vykdyti malon skleidžian i Dievo vali , niekada ir niekur nereiškian io savo valios. Jam reik jo žmogaus, kuris gaubiamas pasaulio tamsos ir apleidimo pirm kart b t gal j s ištarti: *Teesie Tavo valia!* Be tokio klusnaus tarno neb t buvusi panai-kinta tarp Dievo ir pasaulio žiojinti bedugn .

Dievo S nus jau nuo amži negal jo galvoti ir nor ti kitaip, kaip tik: *T ve, teesie Tavo valia*. Danguje šie žodžiai yra tyras ir skaidrus džiaug-smas, o žem je jie gali nuskamb ti tik pri mus tarno išvaizd . Nuo Dievo nutolusiame m s pasalyje Jo S naus meil gali pasireikšti tik kaip nuolankus klusnumas. Mirties akivaizdoje J zus ištar T vui *taip*. Ta iau tai meil , visuomet norinti mums tarnauti ir taip mus išganyti. Ji ir buvo tai, kas panaikino bedugn tarp Dievo ir žmogaus, nes k riniai nenor jo tarnauti. Adomas nenor jo paklusti: jis nor jo b ti toks pat kaip Dievas, ⁰ ne jo tarnas.

Kal dos yra Dievo atsakas š maišt , atsakas, kokio niekas nesitik jo sulaukti. Viešpats tapo Tarnu, kad atpirkt nepaklusn tarn . Dievo S nus

tampa Adomo S numi, kad b t išpirkta Adomo puikyb . *Adomas supra-*to, kad yra nuogas, - sakoma Šventajame Rašte. Taigi ne dievu tap s, o pažemintas ir apnuogintas: tarno išvaizda yra kalt s vaisius, ir visi Adomo s n s turi tai patirti. Ta iau Betliejaus K dikio nuogumas - jau nebe nuod mingos puikyb s vaisius, o klusnios ir nuolankios meil s ženklas. Per J suteikiama Dievui garb ir ramyb žmon ms. At jo Tas, kuris atsi-lygino už nuolat pasikartojant k rinio atsitraukim :

Štai ateinu vykdyti Tavo valios.

Malonus ir mielas Prakart l s vaizdas. Bet yra svarbu ir rimta tai, k Betliejaus K dikis neri pasakyti savo bej ge išvaizda: *Aš ateinu tarnauti.*

Ir žmogus, stovintis prie Prakart l s, turi susim styti ir suprasti, kad Viešpaties žodžiai buvo pasakyti jam: *Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas.* Savo dvasia jis privalo stov ti ten, kur stovi pats Viešpats: *Aš at jau, kad tarnau iau.* Antraip jam Betliejus liks svetimas, nors jis ir melst si gra-žiais žodžiais, nors ir b t j ap musi kal din nuotaika.

Šitaip pam s ius, Prakart l s vaizdas tikrai gali sukr sti. Nes mes gyvename pasaulyje, kuris nenori tarnauti ne tik žmon ms, bet ir Dievui. Mes vis dar esame s n s Adomo, nor jusio tapti viešpa iu. Šio pasaulio viešpats ne veltui Šventajame Rašte vadinamas š tonu, puolusiu angelu, kurio š kis: *Non serviam - netarnausiu!*

Mes gyvename pasaulyje, kuriame milijonai moter nori tarnauti pra-bangai, o ne gyvybei. Jos atsisako motinyst s tarnyst s. Milijonai j atsi-sako nešti santuokin s ištikimyb s jung (neretai sunk). R ksmingos reklam šviesos ir viliojantys j vaizdai bruka mint : *Kuo daugiau gauti iš gyvenimo ir pasim gauti juo!*

Tikrai šv sti Kal das šiame pasaulyje reiškia daugiau negu dalyvauti iškil m se. Tai reiškia d l Kristaus prad ti meil s tarnyst . Ir tai kur kas daugiau negu *labdaringa veikla*. Pirmiausia - tai visiškas atsižad jimas nelemtojo klausimo: *Kokia man iš to bus nauda?* Nes šis klausimas su-naikina bet koki bendruomen . Tarnaujanti meil renkasi ir teikia krikš-ionišk aukl jim , nes tai yra tarnavimas nemirtingoms sieloms. Pasi-rengimas tarnauti palaiko šeimas. Vien tik pasirengusi tarnauti meil paj gia suteikti m s bendruomen ms tai, ko negali duoti „sveika“ am-bicija, seksas ir aistra. Esame pasaulyje ne tam, kad m gautum s gyve-nimu, ne kad mums tarnaut , o kad patys tarnautume, nes savo gyveni-mu turime b ti paj g s žvelgti Betliejaus K dikio akis. O kiek dar tame gyvenime yra to, kas prieštarauja J zaus tarnystei ir Jo dvasiai! Kaip mes trokštame patirti malonum šv sdami Kal das, o jau vien tai yra pasity-iojimas iš Prakart l s! Vienu metu negalima garbinti ir prabangos, ir Betliejaus K dikio. Negalima ir nusigr žti nuo K dik lio palaiminimo, ir kartu giedoti Jam!

Prad dami garbinti Meil , Betliejuje musi tarnauti m s išganymui, turb t pirma turime sudėginti kai kuriuos stabus. Tik ji viena išgano.

Tikriausiai mums labai sunku suprasti tarnaujanios Meilės poziciją. Bet tai yra vienintelis kelias, kuriuo galime sekti paskui Kristą ir taip priartėti prie Jo. O tas, kuris turi drąsos pradėti juo eiti, patirs, kad tai yra ne vien sunkus, bet ir didelis džiaugsmu teikiantis kelias. Pasauliui išganym, o mums dangišką palaimą teikia ne valdžia, ne pažanga ir pažinimas, o tik kitiems tarnaujanti nesavanaudiška meilė.

Jeigu paklaustumė krikščionis, kur slypi Kalėdų švenčių prasmė, jis turėtų atsakyti, atrodo, labai sausai: *Tarnas turi būti ten, kur yra jo Viešpats*. Bet ia ir glūdi krikščioniškojo gyvenimo kilnumas ir tobulumas: *tarnaujame Dievui ir broliams taip, kaip JIS*.

Kolumba Marmionas, OSB

NAUJAS GYVENIMAS

Mes, krikščionys, nesame vien šios žemės gyventojai. Mes žvilgsnis siekia Anapus. Mes tikslas yra naujas gyvenimas Dieve, kuris bus mums suteiktas, kai Kristus vėl ateis su savo galybe ir valdžia. Tada Kristaus atpirkimo darbas bus baigtas. Todėl mes gyvename džiugūs - su viltimi, kad dalyvausime amžinojoje laimėje, kuri Jėzus parengs savo Tavo karalystėje. Todėl mes nebaugina nei vargai, nei kančios, nei ligos, netgi pati mirtis, nes žvelgiame Viešpatį ir Jo amžiną karalystę, kurios dalyviai būsimė.

Jauni žmonės nemąsto apie ligas ir mirtį. Tai jau gyvenime yra dalykai, kuriuos kiekvienas turime apmąstyti. Tokia problema yra mirtis. Seni turi mirti, jauni gali mirti. Ne kiekviena liga baigiasi mirtimi. Tai jau kiekviena liga yra laikas, kai turime progą susimąstyti apie paskutinius dalykus. Mirtis yra skaudė nuodmė pasekmė.

Kaip per vieną žmogų nuodmė jo pasaulį, o per nuodmę mirtis, taip mirtis prisiskverbė visus žmones, nes visi nusidėjo (Rom 5,12).

Ir mums, krikščionims, mirtis yra šiurpi, kraupi, nes tai skausmingas sielos atsiskyrimas nuo kūno, nuo daug ko, kamylėjome. Bet mes priimame mirtį iš Dievo rankų kaip atgailą ir atpildą už savo nuodmę. Mirties akimirksniu apimame visą savo gyvenimą, kad atiduotume jį Tavi. Visa, ką gero esame padarę, kaip mūsų gyvenimo atnašą, jungiame su išganymu nešančia Kristaus malone.

Mirtis mums yra vartai naujam gyvenimui. Mes liudysime nara kaip tie, kurie neturi vilties. Kristus nugalėjo mirtį: *Jis mirtį savąją sunaikino ir mums gyvybę prisiklimo sugrąžino* (Velykų prefacija). Kristus mus veda pas Tavo. Taip mirtis mums tampa gražiausiu gyvenimo aktu. Ši akimirksniu tik jimas virsta regėjimu. Laikas dingsta - prasideda Amžinybė:

Tavo ištikimiesiems, Viešpatie, gyvenimas nesibaigia, o tik keičiasi ir, šios žemės laikinajam būstui suirus, jie danguje atranda amžiną būveiną (Gedulin prefacija).

Daug religij kalba apie atsiskaitym po mirties. K nekrišk ionys tik neaiškiai nujau ia, mes Šventajame Rašte randame aiškiai pasakyta:

Žmon ms skirta vien kart mirti ir stoti teism (žyd 9, 27).

Teismas yra realus dalykas ir bes lygiška b tynyb . Dievas dav mums laisv vali , kad gal tume apsispr sti už ar prieš J . Šiame pasaulyje už tiek daug ger darb lieka neatlyginta ir už tiek daug blog - nenubaus-ta. Jeigu Amžinyb je neb t galutinio atsiskaitymo, likt ne vykdytas dieviškasis Teisingumas. Bus lemiamas susitikimas su gyvuoju Dievu. Siela stos prieš savo K r j ir matys Jo begalin šventum . Matys ir save kaip Dievo paveiksl , kuris atspind s visa, k gyvenime buvo gera ir bloga padar s. Aiškiai pasirodys visos nuod m s, klaidos, apsileidimai, ir nebebus galima j ištrinti. Žmogus stov s prieš Diev toks, koks iš tik j yra.

Kad žmogus toliau gyvens po mirties, toks buvo ir yra vis taut ir religij sitikinimas. Tai rodo mirusi j kultas. Apie tai kalba ir prigimti-nis supratimas. Dvasin žmogaus siela negali išnykti, nes tai, kas yra dvasiška, nenyksta. Nat ralus žmogaus troškimas teisingumo, laim s, amžinumo tegali b ti patenkintas tik anapusiniame gyvenime. Amžinyb liudija antgamtinis apreiškimas. Visos išganymo pastangos yra skirtos amžinajai laimei. Nei žmogaus protas, nei vaizduot n ra paj g s sukurti Amžinyb s vaizdo. Apie gyvenim po mirties žmogui žini suteikia dieviš-kasis apreiškimas. Jis kalba apie tris pomirtinio gyvenimo b kles.

Dangus tai n ra kažkoks žmoni išradimas nusivylusi j paguodai. Tai antgamtin tikrov , kuri mirtimi ant kryžiaus mums peln Kristus ir pareng savo ištikimiesiems. J zus sako:

Palaiminti j s, kai d l man s jus niekina ir persekioja bei meluo-dami visaip šmeižia. B kite linksmi ir dži gaukite, nes j s laukia gausus atlygis danguje (plg. Mt 5,11-12). *Mano T vo namuose daug buveini . <...> Einu jums vietas paruošti* (jn 14,2).

Kas eina dang ? Tie, kurie miršta b dami Dievo malon je, neturi nuod mi ir yra išvaduoti iš bausmi už padarytas nuod mes. Kas yra dangaus laim ? N viena žemiška s voka negali nusakyti dangaus lai-m s. Apaštalas Paulius skelbia:

Ko akis nereg jo, ko ausis negirdejo, kas žmogui mint neat jo, tai paruoš Dievas tiems, kurie J myli (1 Kor 2,9).

Danguje mes reg sime ir tur sime Diev (plg. 1 Kor 15, 22), džiaugsim s neišsemiamais Triasmenio Dievo laim s ir meil s turtais. Dieviškasis gyve-nimas, kur mes, b dami malon s b senoje, vos tenujau iame, danguje mus persmelks savo džiaugsminga j ga ir amžina jaunatve. Danguje bus taip išstobulintos m s antgamtin s galios, kad gal sime priimti ir pajusti begalin Dievo meil s laim . Danguje nebus nei nuobodulio, nei nuovargio. Ten vyks amžinai veiklus gyvenimas. Mes b sime panaš s amžinai gyve-nant ir kuriant Diev . Tod l ir Šventasis Raštas laim danguje vadina

gyvenimu - tikruoju, amžinuoju gyvenimu (plg. Mt 18, 8; 19, 29; 1 Tim 6, 19).
Pagaliau - *Dangus yra žmogui apsireiškiantis Dievas* (plg. Apr 7 ir 21).

Kai meldamiesi už mirusius prašome jiems amžino atilsio ir ramybės, tai reikia suprasti kaip priešingyb žemės vargams bei nerimui. Danguje mes džiaugsimės visais bendravimo džiaugsmais. Bendravimu vis angelai ir šventieji, mes mylimieji ir artimieji - tie, kurie yra Amžinybėje, ir tie, kurie malonės senoje gyvena žemėje. Danguje mes būtume laisvi nuo baimės ir kančių. Jais amžinumo ir džiaugsmo troškimas bus išpildytas.

Dievas nušluostys kiekvieną ašarą nuo jo akių; ir nebebus mirties, nebebus liedesio nei aimanos, nei sielvarto (Apr 21,4).

Koks likimas laukia žmogaus, kuris atsiskyrė su šiuo pasauliu, bet dar malonėje, bet neišsigydo nuo nuodų, padarytų žaizdais ir neatpalaiduotas nuo bausmių už nuodmes? Tik jimas sako, kad tokia siela negali eiti dangi. Bet ji nepatenka ir į pragarą. Yra tarpinė sena, kuri vadinasi skaistykla. Jai siela aiškiai regi, koks didis yra Dievas ir kaip vertas meilės. Jai begalinė meilė ilgės ir kartu skausmingai supranta savo kaltumą, kuris ją atskiria nuo Dievo. Jai siela „atsilyginti“ jau negali, bet ji pati yra „lyginama, tiesinama“. Malda, sakramentais, o ypač šv. Mišiai auka mes galime padėti sieloms išsiskaistinti, apsivalyti, kad greičiau galėtų būti vertos regėti Dievui. Apie tai kalbama Senojo Testamento Makabiejų knygoje:

<... > šventa ir dievota mintis <... > daryti auką už mirusiuosius, kad jie būtų išvaduoti iš nuodų (2 Mak 12, 45-46).

Ir dieviškasis Išganytojas kalba apie dvejopą galimybę atsilyginti už nuodmes - arba šiame gyvenime, arba busimajame.

Pragaras - tai ne baimingos vaizduotės kūrinyje ir ne siaubo pasaka. Pragaras yra baisi tikrovė. Apreiškimas jį nedviprasmiškai liudija. Jis kelis kartus kalbėjo apie pragarą ir ypač plačiai pavaizdavo paskutinį teismą:

Paskui jis prabilo stovintiems kairėje: „Eikite šalin nuo manų, prakeiktieji, amžiną ugnį, kuri prirengta velniui ir jo angelams“
(Mt 25, 41).

Apaštalai spėjai nusidėjėlius:

Jiems teks kentėti amžiną pragaištį, atstumtiems nuo Viešpaties veido ir nuo Jo šlovingos galybės (2 Tes 1,9). *Jie bus kankinami dieną ir naktį per amžius* (Apr 20, 10).

Tiesa apie pragarą Biblijoje mums yra paskelbta kaip išganyto tiesa. Dievas nenori mums gėdinti, bet tik spėti ir išgelbėti. Jis myli nusidėjėlius ir nori, kad jie atsiverstų, kol dar yra laiko.

Kas bus pasmerktas eiti pragarą? Tas, kuris iki paskutinio atodisio bus užkietėjęs su sunkiomis nuodmėmis. Patekusieji pragarą yra visiškai atskiriami nuo Dievo.

Amžiams atskyrimas nuo Dievo pragar paveria pragaru (šv. jonas Chrizostomas).

Kristus kalba apie *amžiną ugnį* (Mt 25, 4i), apie *negėstą ugnį* (Mt 9, 44), apie *amžiną kanį* (Mt 25, 46). Nors pragaro bausmės yra vaarios pagal kiekvieno kaltės dydį, nors *amžinosios ugnies* mes iki galo suvokti negalime, tačiau apie jos bausmę ir amžinumą apreiškimas nepalieka jokių abejonių - kelio iš pragaro nėra.

Kai kurie meno kūriniai sudaro spėdžius, tarsi pragare būtų domus bendravimas su vienminčiais. Tačiau taip nėra. Apreiškimo mokymas rodo visai kitą vaizdą: jokios draugijos, didžiausias izoliuotas vienišumas, jokios jungiančių meilės, o tik atstumianti neapykanta. Jokio atgailos jausmo, jokio gerumo ženklo, nes prakeiktieji, kaip ir piktosios dvasios, pastoviai užsispyrę su blogiu. Jokios vilties, kad sulauks pagalbos, kad kas nors pasikeis, nes pragarą neprasiskverbiamoji žmonių malda, joks Dievo malonės spindulys. Prakeiktieji yra toli nuo to, kas gyvenimą daro tikru gyvenimu. Šventasis Raštas pragarą vadina *antrąja ir amžinąja mirtimi* (plg. Apr 2, 11).

Kristus savo gyvenimu ir mirtimi pradėjo amžiną karalystę žemėje. Taip buvo padėti pagrindai žmonijos ir visatos išgelbėjimui. Atpirkimas dar nėra baigtas. Kristus paliko Bažnyčią, kad ji iki amžių pabaigos tarpinkaut siekiant išganymo.

Atpirkimo tikslas yra perkeisti pasaulį ir sukurti naują gyvenimą, o ne jį sunaikinti. Visi pasaulio ir kosmoso vykliai artina paskutinį dieną. Kai artėja šio pasaulio laikpabaiga, reikia būti budriam. Šėtonas budi. Jis visomis įgomis stengiasi sutrukdyti Dievo karalystės plitimą ir atbaigimą. Pats Kristus perspėja, kad ištikimiesiems iškils didžiausi pavojai, išmginimai, bus sujudinta visą kūrinių, laukdama vyksiančio radikalaus pasikeitimo. Kristus sukurs *naują dangų ir naują žemę* (plg. 2 Pt 3, 13).

Pasaulio atsinaujinimas prasidės ne nuo negyvų daiktų, bet nuo žmogaus, nes žmogus pagal Dievo valią yra visos kūrinijos vainikas. Mirties Nugalėtojas padovanos teisiesiems perkeisti, negendant kūną. Visi prikeltieji bus panašūs prisikėlus Kristui, Kristus *pakeis mūsų vargingą kūną ir padarys jį panašų savo garbingą kūną* (Fil 3, 21); *tuomet teisieji spindės kaip saulė* (Mt 13, 43). O prikeltasis bedievis kūnas bus pažymėtas nutolimo nuo Dievo žyme. Jis kūną žymės nelaimingumas, nusivylimas, paniekinimas.

Kai *Paskutinio teismo diena* visa žmonija bus surinkta Kristaus, Pasaulio Teisėjo akivaizdoje, tada Viešpats perskirs geruosius ir bloguosius, *kaip piemu atskiria avis nuo ožų* (plg. Mt 25, 32). *Ir eis šitie amžiną kentimą, o teisieji amžiną gyvenimą* (Mt 25, 46). Tada bus pašlovinamas Kristus kaip Viešpats ir Nugalėtojas. Visiems bus aišku, kad Dievas Tavas vis galybė ir gali teisti patikėtoji žmonijos Išgelbėtoji, *kad Jaus vardui*

priklaupt kiekvienas kelis (FU 2, 10) ir kad Nukryžiuotajam dabar visa k rinija suteiks t garb , kuri Jis pradžioje tur jo pas dangišk j T v . Ištikimieji džiaugsmingai sveikins pasaulio Karaliaus galyb ir galutin sprendim . Net pats š tonas ir jo valdiniai dantimis grieždami tur s pripažinti nepanaikinam Jo nuosprend .

Žmogaus S nus Paskutinio teismo dien išpirks vis k rinij ir j naujai suformuos taip, kad ji su Dievu ir perkeistais žmon mis sudarys visišk harmonij . Tada Kristus, atpirks vis k rinij , užbaigs savo viešpatavim . Jis perduos ši karalyst dangiškajam T vui. Visi Dievo priešai bus nugal ti. Dabar Dievas gal s b ti *viskas visame kame* (plg. 1 Kor 15, 28).

Gyvenim šioje busimojo pasaulio karalyst je Šventasis Raštas vaizduoja vairiais palyginimais. Pavyzdžiui, skaitome apie karališk vestuvi puot , apie neapsakomo grožio miest , apie gyvenim Dievo padangt se. Visi tie palyginimai - tik menki vaizdžiai, blankiai nurodantys, kokia gyvenimo pilnatv ir džiaugsmas slypi glaudžioje Dievo ir žmogaus meil s bendrijoje.

[Pareng Ada Urbonait]

* * *

*Meil - tai grynojo aukso tiltas per gyvenimo up ,
kuris skiria g rio ir blogio krantus.*

(M. K. iurlionis)

Fransua Moriakas

K AŠ TIKIU (Fragmentai)

Bet kurioje pasaulio vietoje kiekvienas, priimantis šv. Komunij , dalyvauja Kristaus K no švent je. Š ryt per Velyk Mišias, kuriose ir aš dalyvavau, nesuskaičiuojama daugyb tikin i j pri m pat Krist . Kiekvienas gr žo savo viet užmerktomis akimis, sud tomis rankomis, kupinas Dievo - drauge su K r ju. O Jis - visas buvo vis .

Taip, b tent Eucharistija, krikš ionyb s paslaptimi teikianti didžiausi išš k protui, ir padeda man tik ti Diev , kuris sik nija tokiu menku pavidalu, jog tampa maistu skurdžiausiam vyrui ir vargingiausiai moteriai, jeigu tik jie Jo trokšta. Proto s ranga duoda galimyb man pajusti didžiul pasitenkinim tuo ne tik tinu Amžinosios B ties nusižeminimu - tuo, kad K r jas leidžia save priimti savo k riniui. Kiek jau kart , - nuo tos 1896 m. geguž s 27 dienos, kai aš dievobaimingai šnabžd jau rytmet giedotos Guno giesm s žodžius: *Lenkiuos Tau, Dieviškas Svety, kad mane vargš aplankei...*

<...> Man atrodo, pagarbos verta paslaptis yra tai, jog K r jas sumaž ja ligi kiekvieno savo k rinio skyrium, ir net mažiausias iš ši k rini , jeigu tik jis m stantis ir ken iantis, yra daug vertesnis už akl ir nebyl kosmos , kuris nesugeba sav s suvokti.

Ne sivaizduoju, kaip pasieks mokslas per tolesnes kartas ir kaip galėtų pridurti prie Paskalio žodžių apie dvi begalybes:

Visi dangaus kūnai, skliautas, žvaigždės, Žemė ir joje esanios karalystės savo vertę negali prilygti vienai miniai: ji žino, suvokia visa tai ir kartu paįsavo, o kūnai nieko nesuvokia. Tačiau tie visi kūnai ir kartu visi protai, taip pat ir jų kūriniai neprilygsta savo vertę nežiniau mažiausiam antgamtinės mėsos virptelėjimui, nes tai yra nepalyginamai aukštesnė sfera.

<...> Kartais sivaizduoju, kokios mintys kyla netikiniam jaunuoliui pagalvojus apie bažnyčią, kurioje, dar mažas, slapta vedavosi senelis. O gal ir suaugęs jis buvo ten nuėjęs smalsumo vedamas ir žinodamas, kaip prietemoje dega žvakės, jaut smilkalų kvapą, klausosi psalmių, jausdamasis tarsi etnologas, atidžiai stebintis negrafų burtininko kerėjimus ir ritualinius genties šokius. Koki pagail ir paniek turėjo jam žadinti šnabždomis tariami poteriai, maldos gestai! Negi dar būna tokie vargšai, kurie nežino, kad joki paslapčių nėra?!

<...> *Kas mes esame? Iš kur atjome? Kur einame?* - Krikščionis mano, kad šiuos 3 klausimus, kuriuos po pirmuoju savo triptiku rašė Gogenas, būtina reikia atsakyti, ir ypač neatidiotini tie klausimai šiandien, kai technika vis garsiau ir triukšmingiau rodo, kad ji suteik mums kone dievišką galią.

<...> Šiai paslapti aš nenusilenkiu, jos nepripažinau ir niekada nesutikau su tuo, kad esu sukurtoji materija pagimdžiusi gyvybę, nesutikau, kad pirmasis gemalas potencialiai gali savyje sutalpinti kosmoso ir galaktikų užkariautojus. Iš tiesų aš turiu dar kartą pabrėžti, kad nuo to laiko, kai būdamas paskutinėje gimnazijos klasėje skaičiau Paskalį, aš žinau, jog *net mažiausias mėsos virptelėjimas yra nepalyginamai aukštesnė sfera*; kad jau nebeprišiminsiu klausimo, kur mums pateiktas Atnuose ar Sartre marmure ir akmenyje išskalti veidai, žvelgiantys mus iš amžių glūdos, arba to skundo, kuris be paliovos sklinda link mūsų ir kur mes šiandien girdime, nors tas skundas yra Mocarto, prieš daugelį metų palaidoto bendrame vargšų kape. Nepasiduodamas ieškau atsako klausimui, keliamam kūrybos minties ir rankos, kažkada vis dirbančios, o pirmiausia širdies, vis prieš ko nors prisirišančios ir besikankinančios, kurios dėka skirtingas savybes gyja milijonai žemėje gyvenančių žmonių - vyrų ir moterų, tokie vienas kitą panašiai ir visi dėl kiekvieno iš jų tokie unikali.

Atsak gavau, ir labai tikslus. Tačiau jis glūdi pačioje paslaptėje, kuriai nereikia jokio kito atsako, išskyrus tik jį ir mėsą: *sik nįjimo paslaptėje*. Taigi pagaliau paaiškėjo, kad paslaptis suvokiau, nors jai priešinausi tuo metu, kai pirmą kartą ji man iškilo. Tuo tarpu agnostikai iš karto sutinka su paslaptimi, sakydama - netgi daugiau negu sutinka, nes jiems

atrodo, kad pats klausimo kilmą s ir m s pabaigos yra proto regresija.

<...> Suvokti paslaptį ar jos nesuvokti - štai tasai taškas, nuo kurio prasideda mano tikėjimas, viltis ir meilė. Rodymai, kad paslaptį atmetu, suradau šviesoje, atjusioje šiame žemum. Kiek žinau, Naujajame Testamente minimas tik vienas asmuo, kuris nebuvo nei šventasis, nei nusidėjėlis, nei aklasis, nei išminčius, - vienintelis žmogus, apie kurį galima pasakyti, kad jis toks keistas, jog net jo vardas tapo pajuokos objektu. O juk bent jam, tam mokytojui (tai buvo Izraelio mokytojas, vardu Nikodemas) - bent jam buvo pasakyta teisybė apie abi paslaptis: atskleista paslaptis, kurios nepriimu, ir paslaptis, kuri priimu visa savo širdimi, visu protu, ji vadinasi - *Šviesa*. Tasai Nikodemas, išspręs žmogus, Izraelio mokytojas, išgirdo atsakymą, kas ta paslaptis, ir tai buvo rodymas, kurio niekas negali paneigti.

Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris Jį tiki, nepažūt, bet turėtų amžiną gyvenimą. Dievas juk nesuntavo savo Sūnų pasaulį, kad Jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per Jį būtų išgelbėtas. Kas Jį tiki, tas nebus pasmerktas, o kas netiki, jau yra nuteistas už tai, kad netiki Dievo viengimio Sūnų. Teismo nuosprendis yra toksai: atjo šviesą pasaulį, bet žmonės labiau mylėjo tamsą, nei šviesą, nes jie darbai buvo pikti. Kiekvienas nedorėlis neapkenčia šviesos ir neina šviesą, kad jo darbai aiškintų neišeit. O kas vykdo tiesą, tas eina šviesą, kad išryškintų, jog jo darbai atlikti Dieve (Jn 3, 16-21).

Aš irgi tikiu Šviesą. Nesutinku priimti paslapties, kuri priimančia dievis pasaulis. Kas man tie technikos stebuklai, jeigu jie sritis ribojasi kažkokia kalinta materija, tegu ji net būtų didelė kaip kosmosas. Kas man iš to, kad planetos jau pasiekiamos, ir iš nuotolio valdoma raketa gali tenai nugabenti vargšą žmogaus kūną, pasmerktą sudurti, vargšą širdį, kuri veltui plaka kitiems kėliniams, irgi pavirsiantiems vien dulkėmis ir pelenais. *Kaip tik šis siaubas ir skatina tįs tik jį ...* Esate teisūs, taip; tačiau dievus gimdo ne baimėta prasme, kaip kad jie suprato senasis Lukrecijus, o siaubas, kur sukelia nebūtis arba, tiksliau sakant, nebūtis beprasmybė. Mąstanti būtų nepripažįsta, kad ji nebuvo iš anksto sumstyta; mylinti širdis nesutinka su tuo, kad ji nebuvo mylima.

<...> Savaime suprantama, patys sau negalime susikurti jokio dievo: Nikodemas - naktį, paslapiomis, bijodamas žydų - aplanko Asmenį, kur ne pats prasimanė ar sivaizdavo. Ir aš pas Asmenį, kur ne pats prasimaniau, galiu nueiti naktį. Krikščioniui kiekviena nemiga galėtų būti tarsi vargšo Nikodemo susitikimas su Šviesa, kuri atjo iš pasaulio, su Žmogumi, panašiu į jį, panašiu mus, - su Žmogumi, kuris buvo Kristus, Tavo Sūnus, Dievo Avinulis.

Taip, žinau: toji Šviesa yra paslaptis, negana to - paslapi paslaptis, ir ji verčia tiktai. O juk jinai pati pas mus atjo. Šviesa egzistuoja istorijoje -

joje ji prad jo liepsnoti tam tikru apibr žtu laiku ir erdv je: ugnis, kuri apšvie ia ir degina, buvo atsi sta žem . Koks brangus man tasai Kristaus atod sis: *At jau žem n ugnies atnešti ir noriu, kad ji liepsnot* . Dega jinai amžinai liepsnojan iuose žodžiuose, kurie perduodami taip kaip ugnis, kuri rusena ir plinta sklisdama šaknimis ir žiev mis arba peršokdama nuo vienos pušies prie kitos, kartu apimdama tarsi gaisro kaitinto žmonijos Žodžio galv bei šird .

Tos Šviesos, kuri matau, kurios negesinu, kiti - daugelis kit , beveik visi kiti - nepripaž sta, nes nemato. Jie net neigia, kad galima j matyti, o tai, kad mes t Švies jau iame, vadina iliuzija arba sav s apgaudin - jimu, proto aptemimu. O aš net iš meil s žmon ms negaliu apsimesti, jog pamiršau Kristaus kaltinim žmon ms an nakt , kai Nikodemas Jo klaus si nieko nesuprasdamas: J zus pasak , kad jis pasirinko tams , nes jo darbai yra blogi.

<...> Šviesa draudžia mums apgaudin ti save skiriant gera nuo blogo. Ji padeda m s sujauktame vidiniame pasaulyje prasiveržti veiksams, kurie nepriklauso žmoni teismui, kuri joks žmogaus kodeksas nepasmerk t , ta iau kurie mums atrodo yra blogis - tasai blogis, kur reikia pažaboti ir kur turime savyje sunaikinti, jeigu norime priklausyti Kristui.

<...> Nuo tol kiekvienas krikš ionis gali kalb ti tik savo vardu, ir jo patirtis yra grynai asmeniška. Štai J zaus paslaptis: *Amžinoji B tis sutiko prisimti visiškai žmogišk likim , tok likim , koks yra kiekvieno m s .* Kiek daug egzistencij susikerta su m s gyvenimu, žengia j nuo tos akimirkos, kai prabunda m s s mon ir širdis, iki pat gyvenimo saul - lydžio, kai mirtis vienišumu prabyla apie savo artum . Tai vientv , apie kuri Paskalis sak : *Mirštame vieniši*. Ir vis d lto ne, - nemirštame vieniši: tasai Augusto viešpatavimo laikais gim s, o Tiberijaus laikais mir s Nazaretis ne tik drauge su mumis jo per vis m s gyvenim , bet ir ženg j , - ženg taip giliai, jog, nepaisydamas m s nuod mi , sutapo su juo.

<...> Dar b damas jaunas poetas ir mok damas atmintinai daugyb eil raš i , dažnai kartodavau šias eilutes, kurias konvertitas Verlenas d - jo Kristaus l pas:

Myl k. Išeik tu iš savo nakties; myl k vis Amžinyb .

Galvoju apie tai, kad tu, o vargše apleistoji siela,

Mane myl ti privalai, - tau tik aš vienas likau.

Tau aš tik vienas likau, - kartojau, b damas jaunas, nes man atrod , kad tai gražu. Ta iau tik šiandien supratau, jog tai tiesa. Nes kad ir koks turiningas ir visko kupinas atrodyt m s gyvenimas, mums ni nieko nebelieka, išskyrus artimus mylimuosius, bet ir jie pernelyg su mumis susij ir susitapatin su m s vientve. Senatv ? - Vienišumas, kuris jau yra mirtis. Galingas atosl gis palieka ant sm l to up s kranto žmogišk sias

b tybes tarp bang išmest tik joms vienoms težinomo sudužusio laivo nuolauž , kur visiškai išdil kitados r žiti vardai ir pavard s. Ir jau neb ra jokio skirtumo tarp seno akademiko dygsniuotu fraku ir prie nam slenkis io vaikyst je matyt sen valstie i , kurie s d davo tarsi suakmen j , ant keli sud j darb išklaipytas savo rankas. Ta pati vienatv , tas pats nebylumasis. Štai tada kaip vykusi pranašyst pasigirsta m s širdyse: *Tau tik aš vienas likau...*

<...> Taip, Viešpatie, pasilikai tarp m s kaip K nas ir Kraujas. Taciau lygiai taip, kaip Duonoje ir Vyne, esi kiekviename žodyje, kur buvair tar s, lygiai taip, kaip esi ligonyje, kur globoja ateistas, ar vargdienyje, kur kas nors šelpia, ar kalinyje, kur kas nors aplanko.

[Pareng Felicija Kasputyt]

* * *

Daryk visk be jokio savanaudiškumo, vien tik d l Meil s, tarsi neb t nei atpildo, nei bausm s. Tik ugdyk savo širdyje šloving dangaus vilt (Chos Eskriva).

Vynmedžio Šakel

MUMS GIM K DIKIS

Giedok, dangau! Nubuski, žeme!
 Nakties tamsoj sušvito Saul ! -
 Žmoni atstumtas už Betliejaus
 Oloj mums gim K dikis!
S nus Aukš iausiojo mums duotas!
Per J ir Jam sukurta visa.
 Valdovas amžiais viešpataus Jis!
 Ramyb s ir Tiesos Karalius!
 Jis - m s Dievas - Galingasis!
 Jis - b sim j amži T vas!
 Jis - amžiais T vo Mylimasis! -
 Jis m s Brolis - Atpirk jas!

Mikalojus Konstantinas iurlionis

PSALM

O Viešpatie, nušviesk, maldauju,
 keli mano, nes jo nepaž stu.
 Iš jau priekin m s procesijos,
 o žinau, kad ir kiti paskui mane eis,
 bet kad tik ne šuntakiais.

Klaidžiojome po tamsius miškus,
 per jome sl nius, ir suartus laukus,
 o procesija buvo ilga kaip amžinyb .
 Kai išved me procesij ant tylios up s kranto,
 tik tuomet jos galas pasirod iš tamsaus šilo.

*Up ! - šauk me. Tie, kurie ar iau buvo,
 kartojo: Up ! Up !*

O tie, kurie lauke buvo,
 šauk : *Laukas, laukas, laukas!*
 Gale einantys kalb jo: *Miške esame!*
 Ir steb josi, kad priekyje einantys
 šaukia: *Laukas, laukas!*

Up , up !

*Mes mišk matome, - kalb jo jie ir nežinojo,
 jog yra gale procesijos.*

Bet n nai, Viešpatie, kelias - kaskart sunkesnis.
 Prieš mane aukš iausi kalnai, plikos uolos, bedugn s.
 Tai gražu. Tai be galo gražu.
 Bet kelio nežinau, ir man baugu.
 Ne d l sav s, ne.

Aš einu, ir jie jau paskui mane eina.
 Viešpatie, jie irgi paskui mane eina,
 visa procesija - ilga, ilga.

Galva prie galvos per vis sl n
 ir ilguoju up s krantu,
 ir per tyl suart did lauk ,
 o galas tos procesijos slepiasi miške,
 ir galo jos n ra.

Ar tiesa, Viešpatie? Jau einu, einu.
 Išd stei prieš mane savo stebuklus
 ant rausv kaln virš ni ,
 ant pilkai žalsv uol , fantastini ,
 kaip užburt karalai i r mai.

Ar iau einantys aiškiai regi, bet tie,
 kurie prie up s arba lauke teb ra, -
 kuomet jie išvys tuos Tavo stebuklus?

Man j gaila, Viešpatie!

Jie negreit išvys tuos Tavo stebuklus,
 kuriuos taip dosniai aplink skleidi.

Ar ilgas bus dar m s kelias, Viešpatie?

Tu liepi to neklausti?

Bet kur mes einam, Viešpatie?

Kur to kelio galas?

ISTORIJA IR ASMENYB

Juozas Vaišnora

PETRAS KRIAU I NAS -

LIETUVI TAUTINIO ATGIMIMO PRADININKAS S DUVOJE

Pirmojo pasaulinio karo išblokštas, toli (aroslavlio mieste, Rusijoje) 1916 m. sausio 20 d. mir vienas žymiausi tautinio atgimimo veik j Petras Kriau- i nas (1850-1916). Pasak J. Jablonskio, anuomet, t. y. XIX a. pabaigoje, nebuv didesnio lietuvio ir žymesnio žmogaus už P Kriau i n . Jo reikš- m tautiniam lietuvi atgimimui ilgai buvo nustelbta t padarini , kurie išaugo, suveš jo d l R Kriau i no veiklos.

Paprastai lietuvi tautinio atgimimo pradžia siejama su „Aušra“ ir jos steig ju dr. Jonu Basanavi iumi. Ta iau jei Žemai iuose neb tume tur j vysk. Motiejaus Valan iaus, o S duvoje - Petro Kriau i no, kažin ar ir „Aušra“ b t gimusi. Šiuodu vyru pareng keli , subrandino liaud , išug- d šviesuomen , ir tautinio atgimimo žiedai - lietuviškoji spauda - jau rado atram pa ioje tautoje. O tie du vyrai buvo tokie skirtingi, kokie skirtingi yra žemai iai ir s duviai. Žemai iams paversti lietuviais (tautiniu, ne kalbos atžvilgiu) reik jo vadovo su ganytojo lazda ir vyskupo autoritetu, o s duviam pakako mokytojo.

Nor dami suprasti, kas buvo Petras Kriau i nas lietuvi tautai apskri- tai ir ypa S duvai, bent trumpai apžvelkime, kaip susidar toji dirva, kurioje jam teko veikti.

S duvos kraštas. Senov s S duva (kuri Vokie i ordino kronikos vadina *Sudovia* ar *Sudauen*, o Vytautas - *Terra Sudorum*) dar XIII a. buvo Ordino taip nuniokota, jos gyventojai taip išnaikinti, kad ji apaugo giriomis ir net jos vardas užmirštas. Vokie i ordino kronikininkas Dusbargas, apie 1326 m. išd st s istorij apie s duvi išnaikinim , raš : *Ir taip S duvos žem liko apleista iki šiandien*. Nuo to laiko ir Ordino kronikose neretai aptinkamas naujas šio krašto vardas: *Wildniss*, *Desertum*; Kojalavi ius XVII a. savo raštuose jau pagal Pr s sien apgyvent S duvos dal vadina *Decanatus Ultrasilvanus*; tuo pat laiku atsiranda ir lenkiškas pavadinimas: *Kraj Zapuszcza ski*. Visi tie pavadinimai rodo, kad senoji s duvi žem buvo virtusi tyrais, apž lusi giriomis, per kurias Ordinas traukdavo pulti Lietuvos, o lietuviai vykdavo pasipl šti Ordino žemes. Taip iki XV a. S duva buvo tapusi lyg niekieno žem , kuri savinosi Ordinas, o Vytautas gyn ir laik savo paveldu. Tik Melno taika 1422 m. galutinai buvo nuspr stas S duvos likimas, susietas su Žemai i liki- mu: S duva (deja, ne visa, o tik didesnioji jos dalis) atiteko Vytautui. Nutiesta siena išliko nepakeista iki m s laik ir liko pastoviausia siena visoje Europoje.

Ordino galybei žlugus ir S duvos girioms patekus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės nuosavybė, ši žemė, kaip tušias plotas, m traukti gyventojus. Ta neorganizuota S duvos kolonizacija, prasidėjusi Zigmanto* ir Kazimiero laikais (tada S duva buvo šalis, kur buvo galima pabėgti, nebijant būti sugrąžintam atgal), ypač sustiprėjo Zigmanto Senojo laikais. Tada karalienė Bona, turėjusi Lietuvoje daugybę dvarų, m planingai kolonizuoti vakarinę S duvos dalį. Zigmanto Augusto žemės reforma galutinai traukė krašto ekonominę sistemą ir S duvą, valakais padalytoje žemėje kurindama naujus valstiečius.

Kai kas, pašiepdamas dabartinius S duvos gyventojus, sako, kad jie esą visoki nuo teisingumo rankos pabėgusi piktdarai ainiai. Faktiškai

S duvos girias bėgo ir iš naujo kūrėsi žemaičiai baudžiauninkai, kurie nepakentė vergijos, nenorėjo susitaikyti su skriaudžiamu baudžiauninko dalia ir ieškojo vietos, kur galėtų iš naujo sikurti be pono ant savo sprando. Tai buvo užsigrądinę pionieriai, nebijoję palikti gimtąjį sodybą, laisvą branginą labiau už viską.

Kita S duvos gyventojų dalis buvo atėjusi iš už Nemuno, iš Vilnijos. Didysis kunigaikštis savo ištikimiems valdiniamis m dalyti žemės S duvos giriose, leisdamas jiems kurti dvarelius su kaimiečiais baudžiauninkais. Ir didžiojo kunigaikščio dvarvietininkai rėpino kurti naujus sodžius gyventojams, kurie priklausė anoje Nemuno pusėje esantiems dvarams.

S duvos pietinės dalies kolonistai buvo Gardino seniūnijos gyventojai: gudai, lietuviai, jotvingiai ir totoriai. Iš anapus Augustavo simaiš vienas kitas mozaras (jie visi viliu sulenkėjo). Rytinė S duvos sritis buvo kolonizuota dzk iš anapus Nemuno. Jie siekė Šešupę. Vidurio sritį apgyveno Birštono, Punios, Rumšiškės ir Kauno srities gyventojai. Vien tik vakarinę S duvos sritį buvo apgyventa ateivių žemaičių, kurie, užmėgę paprąs sritį net iki Vištyčio, slinkdami tolyn rytus. Žemaičiai su dzkais ir aukštaičiais, vis slinkdami vieni vakar, kiti ryt kryptimi, susidūrė maždaug prie Šešupės ribos.

Tokia buvo natūrali S duvos kolonizacija. jos plotus kartais želdavo banga naujų ateivių ir iš toliau. Pavyzdžiui, karo su Maskva metu daugelis, bėgdami nuo Maskvos kariuomenės, suplaukė S duvą. Žemaičius vakariečius šiek tiek atmiešę Prūsų gyventojai lietuviai ir vokiečiai zalsburgiečiai bei pranciškieji šveicarai. Prūsai katalikai bėgo S duvą nepakeldami religinio persekiojimo, o zalsburgiečiai ir šveicarai užplūdo Prūsų po didžiojo maro, nepakeldami baudžiamos, kuri Prūsijoje buvo sunkesnė negu S duvoje.

domus faktas, kad išvairūs srities atsikėlę S duvos gyventojai sudarė kompaktišką lietuvių gyventojų masę. Net ir žemaičiai, praradę savo

* Lietuvos istorijoje valdovai Žygimanto (Zigmanto) vardu, kilę iš Gedimino, vadinami senąja lietuviška šio vardo lytimis - Žygimantu, o nuo Zigmanto Vazos (švedų kilmės) - Zigmantu. Taigi abėcė: Žygimantas, Žygimantas Senasis ir Žygimantas Augustas (Red. past.)

tarm, tapo zanavykais. Išskyrus pietin S duvos dal, kurios gyventojai sulenk jo, visa S duva liko grynai lietuviška. Net ir tie gūdai, moz rai, pr sai, totoriai, kurie simaiš krašto gilumoje tarp lietuvi, netrukus sulietuv jo, palik savo kilm s p dsakus vien tik pavard se ir vietovardžiuose (Kuderko, Totorai iai, Gudeliai ir t.t.). O ir vienintel visoje S duvoje Vinkšnupio kaimo (Keturvalaki parapija) totori kolonija, tur jusi net savo me et, vien tik savo tikyba skyr si nuo lietuvi katalik .

Kol gyvavo Lietuvos-Lenkijos valstyb, S duvoje buvo tokia pat tvarka kaip Trak vaivadijoje ir Žemai i seni nijoje. Valdžios aparatas buvo pon rankose, o liaudis - be pilietini teisi. Bažny ioje buvo tokia tvarka kaip Žemai i (labiau lietuviška) ir Vilniaus (aplenk jusi) vyskupijose. Lietuviškiausia sritis buvo papr s (antai Šakiuose net žydai nemok jo lenkiškai). Vilniaus vyskupijos bažnyiose jau vyravo lenkai, kurie siverž ir S duvos bažnyias, priklausan ias tai vyskupijai.

Po Liublino unijos lenk kalbai vis labiau virstant valstybine kalba, S duvos liaudis, neprileista prie valdžios aparato, išlaik savo gimt j kalb. Teisingai Mykolas Biržiška rašo:

Ilgai kaip ir nuošaliai nuo tautos gyvenimo bepalik, didži j Lietuv ištikusi kar, mar ar politikos vyki mažiau bepaliesti, Lietuvos kaip ir pamiršti, šie užgiriniai aukštai iai kie iau už kitus išlaik sen j aukštai i tarm s kalb, senus aukštaitiškus paproius, pasakojimus apie žil senov, gražias dainas, žemaitiškai užsigr dino, užsikietino sunkiai piešdami dirv iš po girios ir j išdirbdami, pon ia suvaromi sodžius, ia v l išskirstomi palivarkams, virsdami vienkiemiais ilgai nepamiršo sodžioni tradicij, reišk si savarankiškiau, tvirtai, sta iai, kiti net sta iokiškai.

S duva po galutinio Lietuvos-Lenkijos padalijimo 1795 m. atsid r ypatingose s lygose: ji buvo prijungta prie Pr sijos ir ligi 1807 m. jai priklaus. Iš šios šalies ia atvyko šiek tiek dvarinink ir kolonist vokiei, bet s duviai iš j pasimok vokiško kininkavimo b do ir tvarkos.

Nuo 1807 m. s duviai Napoleono prijungti prie Varšuvos kunigaikštijos. Nuo 1815 iki 1915 m. S duva priklaus Lenkijos karalystei, kuri buvo prijungta prie Rusijos imperijos. [Red. pastaba-. 1814-1815 m. vienos kongresas suk r Lenkijos karalyst, kuri personaline unija buvo sujungta su Rusija.] Po 1864 m. sukilimo ji buvo tiesiogiai priklausoma nuo lenk ir j tvarkoma. ia veik Napoleono kodeksas, tad nors gyventojai juto lenk „glob“ ir buvo veikiami lenk kalbos, labiau aplenk j, ta iau gyn si nuo pon jiems darom skriaud, jaut jiems neapykant, paniek, nenuolaidžiavo, save laik visaver iais žmon mis. Paleisti iš baudžiavos, tuoju atkuto, tapo šimtamargiais, dair si, kaip ia savo vaikams suteikti mokslo, šviesos.

S duva, ia vokie i, ia lenk, ia rus valdoma ir tvarkoma, vis netur jo ne tik savaimingo veido, bet ir savaimingo vardo. Užgirio traktas

buvo vokiečių pakeistas Lomžos departamentu, paskui - Augustavo vaivadija. Po 1831 m. sukilimo Augustavo vaivadija (kuri vėliau virto Augustavo gubernija) buvo padalyta dvi atskiras Suvalkų ir Lomžos gubernijas. Taip buvo suplakti mozėrai su lietuviais ir neleista lietuviams savaimingai reikštis, nors lietuvių sritis dar si vis svaresnė. Naujai sudarytoji Vygrė, paskui Seinų vyskupija priklausė Varšuvos metropolijai, kuri parinkdavo vyskupus, dažnai nelietuvius. Taip dar labiau buvo išplėsta lenkų tautos šioje grynai lietuviškoje srityje.

Faktinė Sėduvos sostinė tapo Marijampolė, lenkų vadinta *Staropole*; čia kryžiuosiai nutiestos susisiekimo arterijos - plentai iš Kauno, Varšuvos ir nuo Prūsijos sienos (iš Karaliaučių) per Prienų Vilnių; čia buvo mokslo židinys - iš pradžių *Szkoła Powiatowa*, o vėliau gimnazija, ir apskrities administracijos centras, iš karto apėmė ne tik Sėduvos vidurį, bet ir paprėsi.

Rusų vyriausybei panaikinus baudžiavą, o dar anksčiau kaimiečiams skirstantis viensėdžiai ir gavus žemės nuosavybę, pajutė po savo kojomis nuosavę žemę, sėduviai kininkai dar labiau mėtvirtė, dar labiau nuo lenkų skirtis. Gabi ir sumani, tautiškai tvirtai apsisprendusi vadovaujami, jie drauge su kitais aukštajais ir žemajais sitraukė bendrą lietuvių tautos darbą, aiškiau už kitus jam nustatė gaires, dažnai dar lemiam poveikį. Reikėjo tik, kad kas tuos medžiagiškai jau neblogai atkutusius valstiečius pabudintų iš tautinio apsnėdimo, tikint juos, kad jie yra savaiminga tauta, turinti garsi praeitį, parodyti jiems kelią, kryptį. O jau paskui, kaip siėbtelėjusi banga, ngrėš atgal: eis srovėmis srovėmis iki visiško tautinio atgimimo, iki jo vainiko - nepriklausomybės. Nebe reikėjo ir „Varpas“ sugaudyti: *Kelkitės, kelkitės!* Vienas pirmųjų žadintojų ir vadų kaip tik ir buvo Petras Kriauėnas.

Kriauėno jaunystė. Petras Kriauėnas gimė 1850 m. rugėjo 16 d. Papekių k., Kaupiškė vls., Vilkaviškio apskr., pasiturinčioje, religingoje ir apsišvietusioje šeimoje. Tėvas mokėjęs rusiškai, lenkiškai ir vokiškai, skaitė knygas ir „Tilžės keleivį“. Motina mėgdavusi skaityti šventųjų gyvenimus, o paskui juos atpasakodavo savo vaikams. Iš kėdikystės dienų Kriauėno atmintyje stipriausiai išlikęs rudens ir žiemos rytmei vaizdas: motina su gaidžiais kelia šeimyną, o kol ji sukils, kurdama krosnį jau pradeda: *Sveika, Aušros Žvaigžde šviesi*. Giesmė miegus nuvaiko, ir visi sukilę, apspitę stalą gieda rožanėlius. Iš visų išsiskiria stiprus Petro balsas.

Daug vėliau, kai Petras buvo Marijampolėje mokytojas, Armino liudijimu, *štai žė r k, išdidžiai ranka pamos, nurodydamas tamsybes už langų benėksanias, ir gėdžiu žemu balsu ima giesnoti „Sveika, Aušros Žvaigžde šviesi“*. Toji Aušros Žvaigždė jam buvo simbolis tautos tamsybių nugalėjimo; *tėv diegtas tik jimas, pasireiškė sė vairiomis pamaldumo formomis, liko Petro Kriauėno gyvenimo vienas iš stipriųjų šėlių*.

Pirmoji tautin Petro tarnyba buvo kiaules ganyti. J atlik s, mok si Višty io pradžios mokykloje. Ten gyvendamas pas d d Petrausk išmoko lenkiškai kalb ti. Paskui Pajevonyje mokytojo Ba anausko buvo parengtas gimnazij ir per lenkmet (1863) taisytas Marijampol s gimnazijos pirm j klas .

Anuo metu Marijampol s miestas jau buvo smarkiai aplenk j s. Visa miesto inteligentija kalb jo tik lenkiškai, o iš 6000 miestie i tik koks 12-15% namie vartojo lietuvi kalb . Tai buvo tarnait s, paprasti darbininkai, malk kirtikai, davatk l s, vež jai ir Degu i bei Tarpu i varguomen . Per 1897 m. gyventoj surašym Marijampol je rasta tik apie 700 lietuvi . Kiti save laik lenkais.

S duvos krašt sujungus su Varšuva, lenkai, netek rytini sri i , nukreip savo d mes šiaurin karalyst s dal - lietuvišk j S duv - ir m si j intensyviai lenkinti. Svarbiausio šio krašto centro - Marijampol s - lenkai valdininkai, laisv j profesij inteligentai, gydytojai, vaistininkai, teis jai, advokatai, mokytojai laik savo misija š krašt laim ti Lenkijai. Ypa buvo kreipiamas d mesys busim j inteligentij - gimnazijos moksleivius, at jusius iš grynai lietuviško kaimo. Juos reik jo „apšviesti“. Tam tikslui Marijampol s lenkyst s apaštalai tur jo program : lenkišk spaudini platinimas (kai kuriems moksleiviams lenkiškus žurnalus dykai dalydavo, užprenumeruodavo), kur tik galima - lenk kalbos vartojimas, dalyvavimas visuomen s organizacijose, lenk spektakliai, vaidinimai (artistai - moksleiviai), pokyliai, pob viai, šokiai ne tik mieste, bet ir pas apylink s dvarininkus, kuri spind jimas ir maneros tur jo žav ti mužik vaikus. Lenk salonuose moksleivija išmokdavo ne tik varšuviško lenkiško akcento, bet ir šokti polk , krakoviak , mazurk ir kitus lenkiškus tautiškus šokius, gražiai elgtis su moterimis, bu iuoti joms rankeles. Salon sienose kabantys Kosciuškos, Stepono Batoro, Skargos, Poniatovskio ir kit lenk didvyri portretai tur jo nuteikti jaunuosius moksleivius pamilti Lenkij . Buvo varoma propaganda, k gero padar lietuviams lenkai: jie j Lietuv su kryžiumi, elementorium, k l gerov , šviet krašt . Iš šitokios mokyklos iš j gryni lietuviukai pasijusdavo es bendros t vyn s Lenkijos vaikai ir, išvyk iš Marijampol s, nusidangin Rusijon ar Lenkijon, Lietuvai ž davo amžinai. Tik prisiminkime Vinco Kudirkos gimnazijos laikus, k jis buvo pavirt s, ir jei ne „Aušra“, kažin ar neb t lik s Lenkijai tarnauti. Kiek j buvo paveikusi lenk taka, matyti iš to, kad kart b riui moksleivi važiuojant namo ir kažkam pasi lius: *zašpiewajmy*, kai Basanavi ius užtrauk *Augin t vas du s neliu*, Kudirka lenkiškai pagalvojo: *komediant*, ir neprav r l p .

Gimnazistas Petras Kriau i nas nepasidav lenk salon vilion ms. Jis jaut si es s lietuvis, skirtingas nuo lenk . Daug mok si. Kai Marijampol s *skola powiatowa* (keturklas) 1867 m. buvo paversta valstybine gimnazija su d stom ja rus kalba, joje buvo vestas ir 2 val. kas savait lietuvi

kalbos d stomas dalykas. Kriau i no laikais aukštesn se klas se lietuvi kalb d st žemaitis matematikas Ulinskis iš Kauno gubernijos. Jo d stymo metodas buvo ypatingas: atsinešdav s klas n lotyn kalbos žodyn ir drauge su mokiniais lygindav s lotyniškus žodžius su lietuviškais, nor damas rodyti t dviej kalb giminyst , iškelti lietuvi kalbos senum ir jos mokslin vert . Tuo užsikr t ir Kriau i nas: kažkokie lotyniško žodyno visus žodžius iki raid s P buvo sulygin s su lietuviškais ir juos gretimai suraš s, besig r - damas rad s bendr kamien , panaši gramatikos ir sintaks s ypatybi . Gal d l to jis ir lotyn kalb ypa pam go, j gerai mok jo. Kai gimnazij vizitavo Varšuvos apygardos mokslo glob jas, direktorius erniavskis jam nurod VII klas s mokin Kriau i n , kaip gerai mokant lotyn kalb . Su aukštuoju sve iu Kriau i nas kalb josi lotyniškai ir už tai buvo pagirtas.

Bet buvo mokytoj , kurie ty iojosi iš lietuvi kalbos. Kart mokytojas Plevinskis, lenkas, viešai pamokoje pavadino lietuvi kalb *cyga skim j zykiem* - kažkoku mišiniu ir žargonu, kuriuo Gilesni min i ne manoma išreikšti. Ta pajuoka užgavo mokinius lietuvius. Kriau i nas, kaip kitados Baranauskas, pasiryžo rodyti, kad ir lietuvi kalba tinka poezijai bei mokslui ne mažiau kaip lenk kalba.

Tam atsirado gera proga. Anais laikais mokslo metai baigdavosi iškilmingu aktu, dalyvaujant mokytojams, mokiniams ir kviestinei publikai. Direktorius referuodavo mokyklos darbus, o moksleiviai padeklamuodavo, padainuodavo, kartais suvaidindavo kok vaizdel . Kriau i nas, ne be Ulin skio takos, pasiryžo program traukti k nors ir lietuviškai. Jis išver ia lietuvi kalb J. Kochanovskio eiles *Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?*, teikia renginio komisijai ir gauna leidim deklamuoti, k ir padaro akto iškilm je. Tada gimnazijos sal pirm kart išgirdo vieš lietuvišk žod . Visi sukľuso, nustebo, neju iomis suplojo, o mokiniai, t vai, kaimie iai apsiverk : *Dievuliau tu mano, - lietuviškai!* Publikos *bravo* ir *bis* paskatino eiliuotoj dar padeklamuoti savo išverst Krylovo pasak i *Senelis ir smertis*. Žinoma, lenkai susirauk , o direktorius, pasteb j s rankrašt , klausia:

- Kod l j s ne rusiškomis raid mis rašote?
- Kad kirilica negalima lietuviškai išsireikšti, - atsako Kriau i nas.

Nuo to laiko rusams jis *litvinas*, o lenkams - *litvomanas*. Ši pravard jam liks ligi karsto lentos.

Tuo faktu gimnazijoje padaryta rimta konkurencija lenk kalbai, kuri ligi 1866 m. buvo d stomoji ir beveik vis vartojama. Kriau i no pavyzdys užkre ia ir kitus. Puišys ver ia Naruševičiaus *Gonce zlotego slonca* ir daug kit paseka Kriau i nu, tikinti, kad ir lietuvi kalba tinka poezijai ir apskritai literat rai.

Seminarijoje ir akademijoje. Jau pasirinktas Kochanovskio eil raštis rodo, kad Kriau i nas buvo labai religingas ir gimnazijoje to religingumo

neprarado. Garsaus marijon generolo, gimnazijos kapeliono Jurgio s-nos taka sustiprino iš kaimo atsinešt Kriau i no religingum . Tod l nenuostabu, kad, 1871 m. baig s gimnazij , Kriau i nas pasuka Sein seminarij . Motina visada svajojo, kad jos Petriukas bus kunigas. Ta iau t vai jo nevert . Kart t vas, veždamas s n gimnazij , sako:

B k, s neli, kuo tik nori, kad tik geras žmogus b tum. Ko nor si, pasakyk man - aš ir motin tikinsiu. Tik, vaikeli, be pašaukimo nieko nedaryk, nors tai b t ir puikiausias luomas.

Pasiryž s ir apsisprend s tarnauti savo tautai, Kriau i nas mat , kad tik kunigai, likdami savo krašte, b dami prie liaudies, gali jai tinkamai patarnauti, j kelti morališkai ir tautiškai. Tod l t pa i 1871 m. ruden drauge su panašiu lietuviu užsispyr liu Antanu Radušiu stoja Sein seminarij , kur mokosi penkerius metus. Iš to laikotarpio maža k žinome apie Kriau i n seminarist . Jo mokslo draugai tvirtina, kad jis semina-rijoje gerai mok si ir daug skait : perskait s Donelai io raštus, gražesnes vietas net atmintinai išmok s, Kraševskio *Historja Litwy*, Jucevi iaus *Wspomnienia Żmudzi* ir daug kit , k tik lietuviško ar apie Lietuv rad s. Nuvyk s Varšuv mažesni j šventim gauti, susipaž sta su knygininku Orgelbrandu ir iš jo sigyja papigint knyg .

Kad dar r pestingiau pasirengt ateities darbui, Kriau i nas, baig s seminarij , svajoja patekti Petrapiilio dvasin akademij , bet lenkiškoji seminarijos vadovyb , matyt, pasteb jusi jo lietuvišk nusistatym , pa-siun ia pagal turimas stipendijas kit - lenk , o ne Kriau i n . Užsispy-r s Kriau i nas tada prisirašo prie Mogiliovo vyskupijos ir jos s skaita patenka akademijon.

Akademijoje tuoj išsiskyr lietuvi trijul : Jaunius, Kriau i nas, Gim-žauskas, atstovav Kaunijai, Suvalkijai ir Vilnijai. Totoraitis rašo:

ia [Akademijon] su jo drauge ir vilniškis Gimžauskas, karštomis ei-l mis garbin s t vyn s meil , ir kauniškis Jaunius, uoliai užsi m s lietuvi kalbos tyrin jimu, ir seiniškis Petras Kriau i nas, smarkiai ragin s myl ti gimt kalb ir t vyn , rus žandar v liau ne be priežasties pramintas „Lietuvos karaliumi“.

Jauniaus-Kriau i no-Gimžausko trijul Petrapiilio Akademijoje bu-vo tos trys degan ios pliauskos, kurios suglaustos ima liepsnoti, o kai gerai siliiepsnoja, tai ir skyrium nebeg sta. Trijul s supratimai apie spaudžiamos, iš vis šon naikinamos t vyn s reikalus per šiuos metus tiek sutvirt jo, jog paskui gyvenime, sugr ž Lietuv , kiekvienas savaip dirbo ir dirb s nesiliov , nors j gyvenimo takai pasirod šiekštomis užvirt ar ty ia užver iami (Doc. J. Tumas. Silvestras Gimžauskas. Lietuva, 1924).

Kriau i nas ir v liau palaik santykius su savo draugais iš akademijos. Jauni jis tiesiog idealizavo d l jo gabum , iškalbos, steb josi jo pla ia erudicija, geru kalb mok jimu. Vis amži Kriau i nas buvo Jauniaus

takos veikiamas. Kalbos dalykuose Jaunias žodis Kriau i nui buvo galutinis. Kai nor davo sustiprinti kieno lietuvyb, Kriau i nas patardavo aplankyti Kaune Jauni ar bent j pamatyti. Jau pats to mokslininko vaizdas tur jo veikti, kaip veik pat Kriau i n. Be to, Kriau i no simpatijas Jauniui stiprino ir kai kurios abiej bendros b do žym s: abu mokslininkai, abu filologai (nors Kriau i no filologij kaip tik labiau pagrind ir sustiprino Jaunius), abu iškalbingi, plaiai apsiskait, abu patriotai, abu pedagogai ir, deja, abu grafofobai - nem gstantys rašyti, savo gausi žini sisteminti. J veikimas - gyvas žodis. Jausdami savyje t žodžio galyb, veik juo, kiek tuomet aplinkyb s leido, tirpd savo sielos auka ir gausiai dalijo savo klausytojams.

Su Gimžausku Kriau i no ryšiai taip pat nenutr ko. Jis nuolat sek, k veikia, k rašo jo draugas Vilniuje ir plaiai papasakodavo gimnazijos moksleiviams, keldamas jiems Gimžausk pavyzdžiu. Tas pavyzdys buvo labai tinkamas busimiesiems Sein vyskupijos kunigams, kurie Kriau i no pamokyti ir kaitinti stodavo Sein seminarij .

Akademijoje Kriau i nas atsinešt iš kaimo, gimnazijoje kiek patobulint ir nušlifuoti lietuvi kalb dar labiau pamilo, j tobulino. Gr ž s atostog Lietuvon kai kuriose bažnyiose sakydavo pamokslus. Jo kalba buvo graži, gryna, tik žmon ms ne visai suprantama. Mat Kriau i nas, valydamas iš kalbos polonizmus, vartodavo daug nauj žodži, kuri liaudis, pripratusi prie barbarizm, nesuprasdavo. Akademijos knygyne rad s Mikalojaus Daukšos „Postil“, j kart, vykdamas vasaros atostog, parsivež Lietuv parodyti kunigams ir šviesuoliams, nor damas sužadinti t vyn s meil. Paskui, b damas mokytoju, duodavo j mokiniams dalimis nusirašinti, kad iš jos pasimokyt lietuvi kalbos. Vysk. Pranciškus B ys savo atsiminimuose rašo, kad Kriau i nas, išstodamas iš akademijos, buvo pasi m s ir vienintel tada žinom Chylinskio Biblijos vertim, ir tik akademijos vadovyb s griežtu reikalavimu j gr žino. Mat šis retas lituanistinis veikalas tur jo tarnauti Kriau i nui rodymu, kokia sena ir graži yra lietuvi kalba.

Vasarodamas klebonijose m go surinkti vaik b r ir, smuiku grieždamas, juos mokydavo giedoti Antano Strazdo *Pasvydo, pasvydo aušros žvaigžd, pasvydo*. Lankydavosi pas žymesnius kininkus kaimuose ir ieškodavo sen dainininki, iš kuri užrašin davo dain tekstus, melodijas. Žmon ms toks jauno kunig lio, dargi akademiko, lankymasis, domjimas lietuvi dainomis, pasakomis, kalb jimas gražiai lietuviškai dar nepaprast sp d, gaivino savo kalbos ir krašto meil.

Baigiant akademij, kai reik jo gauti kunigo šventimus, paaišk jo, kad Kriau i nas, kaip Mogiliovo vyskupijos stipendininkas ir prie šios arkivyskupijos prirašytas, turi šventintis tos arkivyskupijos titulu ir paskui likti joje kunigauti. O Kriau i no svajon buvo dirbti Lietuvoje. Tod l akademijoje išbuvs 4-erius metus (1876-1880), išlaik s baigiamuosius

egzaminus ir gavęs teologijos kandidato laipsnį, išvyko Lietuvoje su minimaliu daugiau jau nebegrįžti akademijai. Apsigyvenęs Keturvalakiuose pasimpatingas ir šviesus senelį kleboną Šipailį, kuris leido mokslus savo sesers sūnui Jonui Jablonskiui, dar bandė sirašyti Seinų vyskupijai. Tačiau Seinų vyskupijos dvasinei valdžiai nesutikus jo priimti atgal, atsisakė šventinties kunigu, nes gyvenimas be Lietuvos jam buvo staigiai nesuprantamas. Todėl paprašė akademijos valdžią, kad jam išduotų mokslo pažymėjimą, o metropolitas atleis jį iš Mogiliovo arkivyskupijos. Akademijos vadovybduotame pažymėjime tvirtina, kad jis, eidamas šios Akademijos mokslus ir bdamas itin gabus, parodė daug mokslingumo ir labai gražiai elgėsi.

(Pabaiga kitame numeryje)

[Parengė Antanas Patackas]

M S PROBLEMAS

Leonas Arturas Elchingeris (Strasburo vyskupas)

RAKTAI ŠVIESESN ATEIT

Atrodo, kad mūsų tauta yra padalyta dvi dalis. Vieni kitus laiko piktžolėmis ir norėtų jas išrauti su šaknimis. Kadangi taip galvoja ir vieni, ir kiti, tai, jeigu galėtume ir naikinti, mūsų kraštas labai greitai pavirstų tušią dykumą. Jokia bendruomenė ar tauta negali būti gera, jeigu ji susideda iš negerų ar šitaip galvojančių žmonių. Ir ligonių galima būti nežinant ir nenorint prisipažinti, jog sergi. Kad galėtume išsigelbėti iš tokios sunkios padėties, reikia didžiulės drąsos dar didesnei kovai dėl sveikos žmonijos dvasios ir nuostabaus gebėjimo atskirti tikrus pranašus ir tikrus vadus nuo avantiuristų ir apgaulingų raganių.

Nors mūsų socialinis ir politinis gyvenimas tikrai serga, nereikia galvoti, kad visas blogumas - tai netikusios staigos ar negeros socialinės struktūros. Blogis glūdi giliau, ir privalome prisikasti iki blogio šaknų. Daugelio nesantaikų, neteisybių, visokios neapykantos ir suirio priekšastys kaip tik dažniausiai slypi žmonių širdyse. Taigi nuo žmogaus širdies reikia pradėti visuomenės gydymą, o vaistų žmonių širdims gydyti nerasime technikos apimtoje pasaulio laboratorijose.

Problemos, kurias pirmiausia reikia išspręsti, yra: 1) atgaivinti šeimą; 2) atrasti darbo prasmę; 3) atkurti socialinę pradžią.

Atgaivinti šeimą. Šeima dabar yra labiausiai pažeista ir vis labiau ardoma. Baisu, kai vaikai grįžę iš mokyklos namo neturi su kuo pasidalinti savo dienos džiaugsmu, neturi kam pasiskųsti savo nesėkmėmis, nes niekas jų nelaukia, niekas nepasitinka, niekas jais nesidomi.

Didžiojam su kaip laimėjimu, kad mūsų jaunimas darosi vis savarankiškesnis ir laisvesnis, nepriklausomas ir nevaržomas - visuotinė emancipacija.

Ta iau ar ne iš tos perd tos laisv s ir kyla visi nesusipratimai, prieštaravimai, visas kart lis tarp vaik ir t v ? Negi nereikia jaunam medeliui prieži ros, kad jis išaugt tiesus? Karti šiandien patirtis sugriauna visas dabar madingas dogmas, kad žmogus iš prigimties yra geras, darbštus, dr sus ir kilnus.

Išskyrus nenormalius atvejus, paties Dievo ir gamtos duoti t vai yra patys geriausi meile besivadovaujantys aukl tojai. Kod l dabar taip stengiamasi vaikus išrauti, ištraukti iš šeimos, atskirti nuo jos? Suprantame, kod l tai daro totalitaristin s valstyb s ir totalitariniai režimai: jie nori vaikus savaip suformuoti, išauginti fanatiškus oficialios ideologijos sek - jus, aklus vykdytojus, paaukoti juos nešvariai politinei apgaucei. Be reikalo t vai taip lengvai atiduoda savo vaikus svetimas rankas - tai gležnos ir viskuo pasitikin ios b tyb s išdavimas ir pardavimas! Negalima pavesti vaik svetim „tarn ir tarnai i " globai.

Antras - dar šiurpesnis reiškinys - tai žudyn s m s namuose. Jei ž sta keletas žmoni pasenusiose gamyklose ar kasyklose, pasipiktina visas pasaulis, pasipila protestai. Dabar - tyliai ir pagal statymus - per vienerius metus vienoje provincijoje dingsta ištisas miestas, ir niekas nešaukia, niekas neprotestuoja. Tyli visi. Nekalt Berneli žudynes t sia nebe Erodas, o m s žmon s. Ar tai pažangos, ar ateinan ios praž ties ženklas?

Šeima yra pati pirmoji žmogiškojo gyvenimo l stel , kurioje prasideda gyvyb ir žmogiškojo gyvenimo pirmosios bei pagrindin s vertyb s. Vieta, kur dviej žmoni tarpusavio meil vaik , o paskui jaunuol konkre iai ir praktiškai moko švelnumo, socialumo, draugyst s, atsidavimo, pasiaukojimo, jautrumo ir dr sos gyventi. Šeima yra nuostabiausia iš vis mokykl , nes tik šeimoje žmogus junta, kaip jam reikalingi kiti. Net geriausiai sugalvotos ekonomin s reformos nepatenkins vis , nepanaikins nuskriaust j mini , o šeima yra tokia mokykla, kurioje galima išmokti s žiningai dirbti, pasitenkinti mažu, apsiriboti, dalytis: sunkumus - pasiimti sau ant pe i , skan st - atiduoti kitam...

Žmogaus laimei daug labiau reikia meil s negu daikt ar pinig . Net ir didžiausi turtai nesukuria ir nesucementuoja pastovios šeimos. O kur kitur b t galima išmokti myl ti ir b ti mylimam? Kad meil b t patvari ir iki grabo lentos, j g reikia semtis iš Didžiosios Meil s. Radijas, televizija, iliustruoti žurnalai tur t perkelti savo d mes nuo gyvulišk vartotojišk poreiki tenkinimo priemones, ugdan ias žmogui meil ir žmoniškum .

Atrasti darbo prasm . Ateity bus daugiau mašin , bus lengvesnis darbas, bus daugiau patogum . Bet vien matyti dabartinės neteisybes, protestuoti d l darbo s lyg sunkumo, kelti pragyvenimo lyg ir tinkamai sutvarkyti dirban i žmoni atlyginim - dar ne viskas. Kaskart geriau apr pinamas ateities žmogus ar tur s laiko ir noro b ti žmogumi? Galime keliauti vis toliau, vis grei iau, bet nepagalvojame - kur skubame ir ko skubame?

Mums nebelieka laiko galvoti! Kam kaltinti kitus žmones ir kitas s lygas, jeigu patys užsidarome kal jime - skubame kaupti turtus. Pasidar me trumparegiai, supainiojome priemon su tikslu, nebetekome ideal , d l kuri b t verta aukotis. Griebiamo urmu visk ir nieko nebemylime.

Dabartini laik burtininkai raganiai, siekdami neribotos naudos, su k r neišbrendamas džiungles. Šitaip buvo išniekintas ir darbas. Gaminti daugiau, pelnyti daugiau! Faktinis materializmas pagimd mokslin , ideologin materializm . Betgi tik tada, kai žmogus, d damas šird ir visus savo talentus bei geb jimus darb , nevejamas ir neraginas botagu ar premijomis dirba gerai, tik tada jis b na kupina išradingumo ir k rybin s iniciatyvos, atsakinga už savo veiksmus ir darbus b tyb , o ne paprasta gamybos priemon , ne pirklys, kuris mano, kad visk galima nupirkti ir visk parduoti.

Kiekvieno darbo ir amato, kiekvienos profesijos pašaukimas ir garb yra jungti visus k nors geban ius žmones toki bendruomen , kurioje b t gerbiamas kiekvienas, kad ir papras iusias darbas, nes jis padeda žmon ms gražiau gyventi. Kaip b t gera, jei pasaulio galingieji ir pasaulio mažieji suprast , kad darbas yra daug daugiau negu užsidirbti kasdienin duon . Darbas - tai bendros visus mus jungian ios pastangos, kad vis ateitis b t gražesn . O mes darb pavert me žiauraus ir atkaklaus m šio lauku! Net kovomis prad jome darbus vadinti! Nes žmogaus gyvenim ir vis jo veikl mes nukreip me tolyn nuo to kilnaus tikslo, kur nurod pasaulio K r jas, nuo tos prigimties, kuri buvo kv pta kiekvienam sukurtam daiktui.

Šitie teiginiai gal t atrodyti nereal s ir naiv s. Tokie jie ir bus, kol mes pl g statysime prieš jau ius, kol darbininkai ir darbdaviai, išnaudo tojai ir išnaudojamieji galvos ir kalb s tik apie savo teises, visai negalvodami apie pareigas, kol mes manysime, kad visas pasaulio problemas galime išspr sti su technikos, ekonomini moksl ir materializmo pagalba.

Kaip galima sulaukti gražios ateities, jei visk statome ant sm lio? Taip ir bus, kol keliolika žmoni savo neatsakingumu ir ner pestingumu niekins kit ger vali ir per nuolatinius susikirtimus m s amžinai trapi žmonij ves visuotin gri t .

Krikšč ionys irgi turi atsakomyb s dal dabartiniame pasaulyje. Šalia sociolog ir ekonomist nuoširdži pastang bei ieškojim , kuri tik jimas ar religija atlikti negal s ir nepaj gs, Bažny ia turi sakmi pareig ugdyti žmones tikrais žmon mis. Bažny ia privalo išmokyti žmones gyventi šviesoje, meil je, santarv je, išugdyti pasiaukojimo, tolerancijos dvasi , nor patarnauti, suteikti j g pakilti aukš iau sav s, aukš iau asmeniško siaurumo bei ribotumo, išmokyti, kad žmon s jaust džiaugsm dalydamiesi ir duodami. Nes be viso šito mes nerisime gyvenimo prasm s ir niekas mums jos neparodys. ia gl di išeitis ir iš vis ekonomini bei socialini krizi , išnaudojim ir piktnaudžiavim .

Atkurti socialin prad . Nor dami k nors pagirti, sakome, kad jis yra socialus. Tuo pabr žiame, kad šitas žmogus moka pasir pinti ne tik savi, kad jis r pinasi ir kit žmoni gyvenimu bei laime, kad jam r pi ne tik tai, k tas žmogus dirba, kiek pagamina ir kiek uždirba. Bet dabar atsitiko taip, kad socialumo prasm tapo iškraipyta ir išsigimusi.

Be abejo, vienas gražiausi m s amžiaus laim jim , viena didžiausi teisingumo ir gerumo pergali yra organizuota tarpusavio socialin pagalba ir tarnyba, kuriai padedant kiekvienas pakliuv s tikr b d žmogus gali sulaukti paramos, b ti ramus d l ateities ir per daug nesijaudinti, jeigu neturi vaik , šeimos, stinga ištekli savo senatvei ir atei iai užsitikrinti. Socialin tarnyba budi ir pad s!

Bet kam duoti pastog ir išlaikym tiems, kurie patys gali tuo pasir pinti? Vargšui reikia pad ti susieškoti b tinus pragyvenimo šaltinius, kad jis su šeima gal t padoriai gyventi, nes tik tada jis jausis ir bus visavertis bendruomen s narys. Bet kam versti didži j gyventoj dal jaustis „apr pinamais“, reikalingais „nuolatin s pagalbos“, „nuolatinio raginimo mokytis“? Kokio idealo vardan? Šitaip užmušama j iniciatyva ir asmeniniai geb jimai. Šitaip sunaikinami siekimai, troškimai, pol kiai, be kuri gyvenimas tampa skurdus, nykus ir vergiškas.

Kas pakvies žmog ieškoti nauj dr si atradim ir sprendim , kai iš anksto žinoma, kad nereikia nieko ieškoti, kad viskas yra nutarta ir nuspr sta iš aukš iau? Ar tai n ra žmogaus atsakomyb s užmušimas? Šitaip sunaikinamas žmogaus noras aktyviai ir asmeniškai turtinti visuomen . Šitaip kuriama sterili žmoni bendruomen .

Manija apsidrausti nuo visko ir niekuo nesir pinti baigiasi tuo, kad nuolatinis atsargumas virsta paprastu neveiklumu, sustingimu ir tinginyste. Manija kištis visur, visus maitinti ir visus tvarkyti virsta apgaulingu biurokatiškumu ir visuomen s nužmoginimu. Per didelis r pinimasis saugumu, užuot nuramin s, sukelia visuotin ir nuolatin baim . Be rizikos, be iniciatyvos, be atsakomyb s gyvenimo nebus.

Elementarus teisingumas reikalauja pad ti žmon ms, pakliuvusiems b d . Bet negalima atimti iš žmogaus jo pareig ir džiaugsmo kovoti su likimo atneštomis negandomis, negalima atimti pergals džiaugsmo. Žmogus pats turi pajusti gyvenimo skon ir savo j gas, geb jimus ir vali . Tai bendro broliškumo pareiga - leisti žmogui, kad jis pats pasistengt . Niekas neturi teis s gail tis, pavyd ti ir neleisti žmogui siekti aukštum ir garb s.

Ar galima šiandien taip galvoti ir kalb ti? Ar mes, kurie taip trokštame, kad tie, kurie yra atsakingi už pasaulio ateit ir dabart , sveikai galvot ir žmoniškai spr st pasaulio likim , turime pakankamai dr sos jiems ir visiems pasakyti, ko mus išmok krikš ioniška s žin ? Nes už ties ir teising žod , už teising gyvenim verta netekti laisv s ir net galvos! Juk taip pasaulio istorijoje dažnai yra buv .

* * *

Tik tiesa padarys jus laisvus (jn 8, 42).

[Antanas Patackas]

DAR VIENAS PAVOJUS

Alkoholizmas žudo taut . Taip. Bet ne mažesn gr sm lietuvi tautos egzistencijai sudaro kitas pavojus - gyventoj priaugio maž jimas. Apie gyventoj priaugio maž jim Lietuvoje rašo oficialioji spauda. Tas maž - jimas ypa padid jo paskutiniaiais keleriais metais.

Kad susidaryt aiškus vaizdas, pateiksime dabartinius statistikos duomenis, o palyginimui prid sime prieškarinius.

1 lentel . Lietuvos gyventoj gimstamumo, mirtingumo ir nat ralaus priaugio koeficientai (1000- iui gyventoj)

Metai	Gimstamumas	Mirties atvejai	Nat ralusis priaugis	Metai	Gimstamumas	Mirties atvejai	Nat ralusis priaugis
1920	22,7	21,2	1,5	1950	23,6	12,0	11,6
1921	24,6	15,2	9,4	1951	22,7	11,3	11,2
1922	27,3	17,7	9,6	1952	21,9	10,8	11,1
1923	28,4	15,1	13,1	1953	20,2	10,4	9,8
1924	29,4	16,3	13,1	1954	20,8	9,8	11,0
1925	28,9	16,9	12,0	1955	21,1	9,1	11,9
1926	28,5	15,4	13,1	1956	20,2	8,2	12,0
1927	29,4	17,3	12,1	1957	21,1	8,8	12,3
1928	28,8	15,6	13,2	1958	22,8	8,2	14,6
1929	27,2	17,1	10,1	1959	22,7	9,0	13,7
1930	27,4	15,9	11,5	1960	22,5	7,8	14,7
1931	26,8	15,8	11,0	1961	22,2	7,9	14,3
1932	27,3	15,3	12,0	1962	20,8	8,7	12,1
1933	25,7	13,5	12,1	1963	19,7	8,0	11,7
1934	24,8	14,6	10,2	1964	19,1	7,5	11,6
1935	23,4	14,0	9,4	1965	18,1	7,9	10,2
1936	24,2	13,4	10,8	1966	18,1	7,9	10,2
1937	22,3	9,1	9,1	1967	17,1	8,1	9,6
1938	22,7	12,6	10,1	1968	17,6	8,3	9,3
				1969	17,4	8,7	8,7
				1970	17,6	8,8	8,8
				1971	17,6	8,5	9,1
				1972	17,0	9,1	7,9
				1973	16,0	9,0	7,0
				1974	15,0	9,0	7,0
				1975	15,7	9,5	6,2
				1976	15,7	9,6	6,1
				1977	15,5	9,8	5,7

(.Lietuvos statistikos metraštis. Kaunas, 1938, p. 17)

(Mokslas ir gyvenimas. 1978. Nr. 12, p. 13)

Iš 1 lentelės matome, kad, palyginus su prieskario laikotarpiu 1924 ir 1927 metais, gimstamumas Lietuvoje 1977 m. sumažėjo beveik perpus, t. y. gimstamumo koeficientas krito nuo 29,4 iki 15,5. Pradedant 1960 m., gimimų skaičius Lietuvoje nuolat mažėja, kartu mažėja natūralus gyventojų prieaugis, kuris per pastaruosius 18 metų 1000- iui gyventojų sumažėjo beveik trigubai: natūraliojo prieaugio koeficientas krito nuo 14,7 (1960 m.) iki 5,7 (1977 m.). Per pastaruosius keliolika metų Lietuvoje pasidarė taisyklė - šeimoje vienas arba du vaikai. Daugiau - jokių būdu ne! Tie, kurie turi daugiau vaikų, tampa lyg pajuokos objektu: jie negudrūs, nemokantys gyventi...

Dar viena nelaimė: Lietuvoje nuo 1964 m. pradėjo nuolat didėti mirtingumas. Nepriklausomoje Lietuvoje mirtingumas vis laiką mažėjo; 1938 m. jis buvo beveik toks pat (12,6), kaip 1950 m. (12,0). Po karo mirtingumas Lietuvoje mažėjo iki 1964 m., o nuo tada jis beveik nuolat didėja (mirtingumo koeficientas padidėjo nuo 7,5 iki 9,8). Mirtingumo koeficientas didina pastaraisiais metais padidėjus savižudybių skaičius.

Prieš karą Lietuvoje mirtingumas, ypač vaikų, buvo didelis. Bet dėl to buvo kalta ne „buržuazinė“ vyriausybė, o medicinos mokslas: medicinos pagalba dar nebuvo pakankama, o medicinos aptarnavimas privačiai apmokamas, todėl sunkiau prieinamas negu dabar. Pinigų per daug nebuvo, o kaimiečiai ir darbininkai net labai trūkų. Bet ar trūkų pinigų ir dėl to mirė, pavyzdžiui, prof. Dovydaitis ir 3 vaikai iš 7 gimusių? Taip atsitiko ne vien jam, bet ir daugeliui kitų, kurie gyveno pasiturintai, bet negalėjo savo vaikų išgelbėti nuo mirties. Didelio vaikų mirtingumo priežastis buvo ano meto medicinos mokslas, kuris dabar yra labiau ištobulėjęs prieš karą.

Gyventojų prieaugio problema sprendžia vis tautų gyvybės ir mirties klausimą. Šiaipais pasirinkto giminės mažinimo - mirtimi žina mūsų akivaizdoje civilizuotos tautos. Apie tautą, kuri šis užkratas yra apmėsus, galima sakyti Evangelijos žodžiais, kad *kirvis jau pridėtas prie jos šaknų*. Tautos, kuri atskiros šeimos turi po 4 ar daugiau vaikų, auga, o tos, kur turi po tris ar mažiau, išmiršta. Prof. R. Dovydaitis, mūsų tautos veikėjas ir kankinys, prieš Antrąjį pasaulinį karą rašė:

Iš visų pavojų, kurie gresia mūsų kraštui, šis pavojus yra didžiausias, nes jis mūsų tautą guldo gyvą karstą, iš kurio nėra jokio prisiklimo (J. Girnius. *Pranas Dovydaitis*. Ikišaga, 1975, p. 496).

Gyventojų mažėjimas pasiekė Lietuvoje tokį tempą, kad net partija ir vyriausybė susirpino: esamas prieaugis nepatenkinamas materialini bei ekonomini krašto poreikiai, nes neužtikrinamas reikalingas kraštui darbo jėgos. Ir oficiali spauda rašo, jog reikalai blogi. *Tur tume labiau skatinti gimimus ir visokeriopai remti šeimas, norintias turėti daugiau vaikų* (*Mokslas ir gyvenimas*. 1976. Nr. 4).

Blogos netiek materialinės, kiek buitinės slygos auginti vaikus. Materialinės slygos dar būt pakenkiamos. Kaip tik pasiturintys gyventojai

vaik augina mažiausiai. Kas kita yra buitinis lygos. Abu tėvai dirba, vaikinai kam palikti namie. Juos reikia atiduoti lopšelin ar darželin. Ten vietos skaičius ribotas, ne visus gali priimti. Be to, atiduotam savaitin daržel ar lopšel vaikui didel moralin ir fizin skriauda. Vaikas penkioms dienoms atiduodamas auginti aukltojoms, o tos aukltojos neturi motinišk jausm svetimiems vaikams. Darželiuose (lopšeliuose) darbas sunkus, atlyginimas mažas. Tad ten dirbti eina tos, kurios vedasi kartu ir savo vaikus, arba dažnai tos, kurios nepajgia geresnio darbo kitur susirasti. Jei vaikas atiduodamas dienin daržel, dirbantiems tėvams didelis vargas kasdien j nuvesti daržel ir parsivesti. Mityba darželiuose nekokia, o dar reikia turėti omeny pagund, prieš kuri atsiduria darželio vadovyb ir aukltojos, gaudamos mažas algas ir... alga papildoma iš maisto produkt, skiriam vaikams.

Nesibaigia vargas su vaikais ir tada, kai jie sulaukia mokyklinio amžiaus. Kai abu tėvai dirba, nra kas vaikus prižiūri namie, vieni lik neparuošia pamok. Jie atiduodami aukltojai, kur išmoksta vairi „gudrybi“.

Bet ne materialinis ir buitinis lygos yra pagrindin vaik vengimo priežastis. Daugelio šeim ne tokios blogos ir buitinis lygos. Ne vienam vaikus auginti padeda seneliai ar gimini. Dar galima gauti vaikams prižiūrėti senyv moter. Be to, kartais ir tėvai dirba ne vis dien; kiti dirba pamainomis ir j darbo laikas nesutampa.

Kodl Taryb Sąjungoje Azijos tautos (uzbekai, tadžikai ir kt.) pajgia išauginti po 4-5 vaikus? Ir j buitinis-materialinis lygos ne geresn kaip mūsų. Azijos tautos yra toliau nuo Vakar civilizacijos, todl mažiau pasidavusios jos takai. Jos dar neseka madomis, kurios eina iš Vakar.

Lietuvis lengvai pasiduoda svetimoms takoms ir madoms. Mgdžiojame Vakarus, mgdžiojame ir rusus, imdami iš kit visa, kas bloga. Juk mada turėti vien ar du vaikus atjo iš Vakar, iš Pranczijos ir protestantišk Europos valstybi. T mad per m ir rusai. Vakarai tos mados jau pradeda atsikratyti, o pas mus ji kaip tik sibgja.

Mūsų lietuviškos šeimos idealu tapo dviej vaik šeima - broliukas ir sesut. Blogai, jei atsiranda dvi sesut. Tėvai (ypa tėvas) nepatenkinti, pageidaut broliuko. Bet kadangi tai jau bus treias, o be to, rizika, kad ir treiasis vaikas gali būti sesut, tai verčiau jo atsisakoma ir pasiliekkama prie dviej. Dabar Lietuvoje su žiburiu reikia ieškoti šeimos, turinios daugiau negu du vaikus. Jei taip bus ir toliau (turint galvoje, kad kitose šeimose nesusilaukiama n dviej vaik arba nebna n vieno), Lietuvoje lietuvi skaičius ne tik nedidės, bet kol kas stovs vietoje, o po to pradės mažėti.

Tad kokia yra tikroji priežastis, kad Lietuvoje pastaruoju laiku taip smarkiai mažėti gyventoj prieaugis? Apie 1960 m. subrendo nauja karta. Ji, gimusi antrajame nepriklausomos Lietuvos dešimtmetyje, jau

nebeišaugo Nepriklausomybės saulę: ji augo Antrojo pasaulinio karo atmosferoje, jį demoralizavo pokario vykliai. Lietuvos kolektyvizacija daugelį kaimo gyventojų suvarė miestus. Kaimietis, netekęs nuosavybės, atplėštas nuo žemės, liko be atsparos taško, tapo klajokliu. Naujoji karta, likusi kaime, susiformavo skirtingai nuo t. v., buvusi žemės savininkė. Jiems neskauda galvos, kaip ji t. vams, dėl nuosavybės netekimo, - ji galvos pripuolė naujovę. Ji nebrangina žemės, ir senieji kaimo papročiai bei tradicijos jiems liko svetimi. Apskritai kaime jaunimo mažai beliko. Visuotinis mokymas sudarė palankias sąlygas traukti miestą. Kaimai tuštėjo, o miestai neproporcingai augo. Prieš Antrąjį pasaulinį karą kaime gyveno per 70% Lietuvos gyventojų, o dabar jų teliko 44%. Ir štai su ta nauja karta prasidėjo gimstamumo mažėjimas, kuris pastaraisiais metais pasiekė katastrofišką tempą.

Kadangi dauguma jaunimo iš kaimo patraukė miestą, o kaime likusieji irgi pasekė miestui, nes kolektyvizavus kaimą nebeliko ryškaus skirtumo tarp kaimo ir miesto, tai dabartinė karta, sumiesionijusi, veikiama ateistinės propagandos, nebeteko krikščioniško požiūrio gyvenimui. Gyvenimui žemėje ji žiūri kaip laimėjimui, patogumui ir malonumui šaltiniui, todėl lengvai pasisavino vakarietiško gyvenimo būdą „neapsikrauti“ vaikais.

Tiesa, žmogus (ypač moteris) turi natūralų potraukį turėti vaikų. Išimties iš šio dėsno retos. Bet tas potraukis dabar apsiriboja vienu dviem vaikais. Lietuvos kaimas gimstamumo mažėjimo atžvilgiu nuo 1964 m. net pralenkė miestą (*Mokslas ir gyvenimas*. 1976. Nr. 4). Prof. Dovydaitis šiuo klausimu rašė:

„Jei ir mes dar „nesukulturėj“ kaimas pasektų inteligentais, kurie vaikų neturėjimo atžvilgiu pirmąją tarp kitų šalių inteligentijos, lietuviai tautai tai reikštų savižudybę. <...> Tuomet sudie, mes „didvyri žeme“! Nebuvo tavo per keletą metų amžius išnaikinavo tavo vaikus neprieteliai kaimynai, <...> bet šį kartą tu bsi pati save išnaikins, šiuo būdu nusizudydama (J. Girnius. Pranas Dovydaitis, p. 683).

Kaimas dabar iš tikrųjų pasekė inteligentais.

Mūsų tautos prieaugio mažėjimo lemiamas veiksnys yra ateistinis ir materialistinis pasauliui rosi galvėjimas žmonėms galvosenoje. Juk ne paslaptis, jog dauguma netikinčių vengia vaikų. Kam tie vaikai reikalingi? T. v. paguodai? Retai dabar tėvai iš vaikų sulaukia paguodos ir dkingumo. Kam tie vaikai, kam juos gimdyti, jei jų likimas - neiški ir abejotina laimėjimas, o paskui mirtis ir išnykimas, nes anapus nieko nėra? Kas man atlygins už vargą, kad aš gimdyčiau ir auginsiu vaikus?

Gerbiamieji ateistai, kurių buvo ir yra tarp lietuvių, kuriems nėra svetimi lietuvių tautos ir t. v. reikalai. Bet tegu nepyksta ateistai už atvirumą:

Lietuva ateistinė nebus - arba ji liks krikščioniška, arba jos visai nebus.

Ateizmo plitimas ir sigal jimas Pranc zijoje prasid jo nuo Pranc zijos revoliucijos (1789). Pirm a ateizmas sigal jo šviesuomen s sluoksniuose, o v liau persimet darbininkij ir kaim . Plintant ateizmui prad jo maž ti šeimose vaik skai ius. 1700 m. Pranc zija tur jo apie 20 milijon gyventoj - po kin ir ind ji buvo gausingiausia tauta (Rusija tuokart tur jo 14 milijon , Austrija - 13, Didžioji Britanija - 9 mln. gyventoj). 1850 m. Rusija pralenk Pranc zij , kuri 1913 m. atsid r Europoje penktoje vietoje. Dar XIX a. pradžioje Pranc zijoje viena šeima tur jo po 4-5 vaikus, 1860 m. - jau po tris vaikus, o prieš Pirm j pasaulin kar - tik po du vaikus. Taigi per vien šimtmet gimstamumas perpus sumaž jo. Nuo 1889 m. iki Pirmojo pasaulinio karo Pranc zijoje buvo daugiau mirties atvej negu gimim . XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje Katalik Bažny ia iš gynimosi pozicij per jo puolim ir Pranc zijoje prasid jo religinis atgimimas. talk ia at jo nauja katalik rašytoj karta (Polis Burž , Polis Modelis, Fransua Moriakas ir kt.). Pati Pranc zijos valdžia m si priemoni gyventoj prieaugiui skatinti, teikdama gausioms šeimoms vairi lengvat ir privilegij . Dabar Pranc zijoje tautos maž jimas sustabdytas.

Kas d josi Pranc zijoje, lygiai tas pats atsitiko ir Rusijoje. Prieš Pirm j pasaulin kar Rusijos gyventoj prieaugis buvo vienas didžiausi Europoje. Po 1917 m. revoliucijos, sigal jus ateizmui, gyventoj prieaugis Rusijoje prad jo maž ti. Jei šiuo metu Taryb S jungos gyventoj skai ius did ja, tai tas did jimas vyksta d l azijin s Taryb S jungos dalies, kur gyventoj sud tis nerusai. Didžiausias gyventoj prieaugis Taryb S jungoje yra Uzbekijoje, Tadžikijoje ir kitose musulmoniškose Azijos respublikose. Nuo j šiek tiek atsilieka krikš ioniškos Užkaukaz s respublikos - Arm nija ir Gruzija; ia gyventoj prieaugis irgi yra didesnis negu europin s dalies respublikose.

Labai mažas gyventoj prieaugis Taryb S jungoje tarp rus . 1970 m. gyventoj surašymo duomenimis, šeim gausingumo atžvilgiu rusai atsid r paskutin je vietoje. *Suskirs ius pagal vaik skai i atskir tautybi šeimas nustatyta, kad mažiausios šeimos yra rus* (89% ne daugiau kaip po du vaikus), *didžiausios - lenk* (*Mokslas ir gyvenimas*. 1974. Nr. 10). Rus Taryb S jungoje jau yra mažuma: kit tautybi , pa mus jas visas kartu, yra daugiau negu rus .

Vaik vengimo „mada“ yra ap musi daugel Europos taut : vokie ius, lenkus ir kt. Bet j daug, ir jiems šis reiškinys n ra toks pavojingas kaip mums. Mes j turime ži r ti vadovaudamiesi savo, lietuvišku poži riu. Indijoje ir Kinijoje net pati valdžia imasi priemoni mažinti gimim skai iui. Bet reikia atsiminti, kad Kinijoje yra apie vienas milijardas gyventoj , O Indijoje - apie 700 milijon (Indijoje kasmet priauga apie 15 mln. žmoni). Didel s tautos neišnyks d l toki eksperiment , o mažoms tautoms yra realus pavojus d l gimim skai iaus maž jimo. Nors rus gimim skai ius

mažas, bet jiems pavojus dėl to dar toli, nes jų daug (apie 100 milijon). O mūsų mažai, ir jei pas mus gimim skaičius mažesni tokio tempu, kaip dabar, tai, turint galvoje ir kitas blygybes, kurios mūsų tautai naikina (alkoholis, venerinės ligos), nereikės laukti nė 100 metų - tautos žūtis bus neišvengiama.

Neteikia mums paguodos ar sustiprinimo ir broliai latviai bei estai - tarsi likimo būtų skirta baltijiejiems išnykti. Rusai mažas prieaugis, bet jų užteks Pabaltijui užpildyti, jei baltijieji paliks ištuštėjusius plotus. Kad ir Latvijoje bei Estijoje yra blogai, rodo šie 1971 m. duomenys:

2 lentelė. 1971 m. 1000-ųjų gyventojų teko

	Lietuva	Latvija	Estija
Gimim	17,6	14,7	16,0
Mirties atvej	8,5	11,0	10,9
Nat. radiojo prieaugio	9,1	3,7	5,1

(A. Stanaitis, R. Adlys. *Lietuvos TSR gyventojai*. Vilnius, 1973).

Netekome savo valstybingumo. Tai dar nėra baisiausia tautos nelaimė: yra tauta, kurios šimtus ir tūkstančius metų neturėjo savo valstybės ir išliko gyvos. Pagaliau ne svetimieji tautai išžudo, bet pati tauta nusižudo. Masinio tautai išnaikinimo atvejais istorija mažai žino - tautos dažniausiai pačios žuvo, kai nustoja noro gyventi, kai netenka tautinės savimonės. Tauta ima išmirti tada, kai dauguma jos narių tampa abejingi dėl savo ateities ir išlikimo.

Kokia dabar lietuvių tautinė savimone? Tenka konstatuoti liūdną faktą, kad daugelio iš mūsų ji labai silpna arba mes jos visai nebeturime. Tiesa, mums netrūksta žodžių, kuriais reiškiamo savo lietuviškumą, bet daugelio gyvenimas ir darbai su tomis tautiškumo deklaracijomis visai nesiderina. Užmirštama paprasčiausia tiesa, kad be darbo ir pasiaukojimo nepasiekiamas joks kilnus tikslas, kad niekas savaime nepasidaro. Užmirštama pareiga ir tenkinamasi malonumais. Damsi dideliais patriotais opozicionieriais, o privačiame gyvenime paprasčiausiai plaukiama pasroviui. Lengva pašokti, kalbėti apie lietuviškumą, nieko nedarant ir tikintis, kad tai, ko reikalauja gyvenamasis momentas, už mane kiti padarys.

Randama vairi pasiteisinimų dėl vaikų vengimo: sveikatos stoka, mažas uždarbis, atseit daugiau kaip du vaikus nepajausime išmaitinti (išgertuvams ir prabangos dalykams pinigų nestinga!) ir panašiai. Nors iš tikrųjų tai paprasčiausias nenoras „apsikrauti“ vaikais ir pasunkinti sau gyvenimą. Vaikus auginti nelengva, reikia pasiaukojimo. Tačiau žmogus, kuris nenori niekam aukotis, nėra vertas žmogaus vardo.

Prisideda ir nežinojimas arba tiesiog nenoras žinoti esamos liūdnos padėties. Atsiranda toki, net baigusių aukštąjį mokslą, kurie tikina, jog dviejų vaikų šeima užtikrina pakankamą tautos prieaugį. Tuo tarpu ir oficialioji

spauda teigia, kad to neužtenka. *Dviej vaik vienoje šeimoje neužtenka net tiesioginiam gyventoj atk rimui. <... > Kiekvienoje šeimoje mažiausiai turi b ti trys vaikai (Mokslas ir gyvenimas. 1974. Nr. 1, p. 51).*

Ne tik tarp ateist, bet ir tarp tikin i j plinta skepticizmas d l tautos ateities ir jos išlikimo. Net iš dvasinink teko išgirsti nuomon : kam t vaik, jeigu ir taip pakanka kandidat pragar ... Kam dar naujus kandidatatus gimdyti?..

Tad k daryti? Kaip kovoti su tautos priaugio maž jimu? Spauda apie tai rašo, bet prieš š blog joki priemoni nesiimama. Valdžia nieko nedaro, kad paskatint gausinti šeimas, palengvint vaik auginim . Jei vyro uždarbio užtekt šeimai išmaitinti, tuomet motina gal t atsid ti vaik auginimui. Taip yra Vakar valstyb se. O kol pas mus to n ra, motinoms, sulaukusioms k dikio, reik t suteikti mažiausiai dvejus metus mokam atostog, be to, gausi šeim t vams atitinkamai padidinti algas.

Nelaukime pagalbos iš kitur - patys gelb kim s, kol dar nev lu. Niekas negali atsakyti pareigos ir tarti, kad vaikus tegu augina tie, kurie turi laiko, o aš dirbsiu mokslin ar kitok inteligentišk darb . Vaikus auginti, tur ti gausi šeim yra pareiga vis - ir paprasto darbo žmogaus, ir inteligento, kuris materialiai geriau apr pintas. Tautos ateitis turi r p ti visai tautai.

Visi, kas jau ia atsakomyb už savo tautos ateit bei jos išlikim, už t maž Žem s rutulio lopel, kuriame mes gyvename, kas nori, kad Lietuvos vardas likt ne vien istorin se knygoose kaip gražus atminimas, bet kad Lietuva ir po šimtme i realiai egzistuot, - visi, kas yra suk r šeim, turi sipareigoti auginti vaikus.

Didel reikšm tautos likimui turi moterys. Moters nuostata dažnai nulemia vaik skai i šeimoje. Ant jos pe i daugiausia gula vaik auginimo našta. Bet ar daug mes turime moter, kurios rimtai ži ri motinyst? Ar netinka ir m s laikams Romos poeto Ovidijaus (gyvenusio 43 m. pr. Kr. - 18 m. po Kr.) pasakyti žodžiai: *M s laikais yra maža toki, kurios nori b ti motinomis.* Tuos žodžius jis pasak tada, kai rom n gyvenimo tikslu tapo prabanga, l bavimas, malonumai, - reiškiniai, po kuri at jo Romos imperijos žlugimas.

Lietuvos klest jimo laikais jos vad, didži j kunigaikš i Gedimino, Algirdo, K stu io šeimos buvo gausios. M s didieji kunigaikš iai nebuvo „ponai“ - prabanga ir l bavimas jiems buvo svetimi. Jiems balnas buvo vietoj minkštos pagalv s ir nuolatos prie šono kab jo kardas. Užtat jie suk r galing valstyb .

V liau, kai Lietuva buvo prieš pavergta, lietuvi moteris vykd savo švent pareig - saugojo nam židin . Priešas sunaikino valstyb, bet nepaj g sugriauti šeimos. Sunkiomis s lygomis lietuvi motina augino vaikus. Šeimos buvo gausios, iki dešimties ir daugiau vaik . Daug j be

laiko gul kapuosna, buvo išblaškyti po plačius Rusijos plotus, daug išvyko ieškoti laimės kitas šalis. Bet vis dėlto tauta augo, kultūra jo, pagal išgales tvis leido vaikus moksl, atsirado šviesuomenės, kuri gebėjo tautai vadovauti ir vesti į išsivadavimo keliu. Tai lietuvių motina tautai kritišku metu išaugino naujus jos vadus, jos didvyrius, - ir jie kilo iš vargingo kaimo, iš gausių šeim. Ar mūsų laikai lietuvių motina apsaugos namų židinį? Ar ji nenustos kurti šventą ugnį, kad ši neužgest?..

Tautos išlikimo klausimas yra pirmiausia moralinis reikalas, kuri neatskiriama nuo religijos ir kurios saugotoja bei palaikytoja mūsų šalyje yra Katalikų Bažnyčia, taip pat iš dalies ir kitos krikščioniškos religijos. Katalikų Bažnyčia turi dvi galingas priemones tautos moralei palaikyti - tai klausykla ir sakykla: kas eina prie klausyklos, atlieka išpažintį, tas turi sūpareigoti gyventi taip, kaip Dievas prisakė, nepiktinaudžiauti žmogui duota galia *daugintis ir pripildyti žemę*. Šiuo atžvilgiu Katalikų Bažnyčia nepripažįsta jokio kompromiso, jokių nuolaid. Be to, Bažnyčia pareigoja sutuoktinius praradę žmonų giminę. Ir klausykloje, ir sakykloje kunigas, mokydamas ir pareigodamas laikytis *Dekalogo*, atlieka didelį vaidmenį stiprinant tautos moralinį sveikatą. O moralinį žmogaus sveikata yra jo fizinis sveikatos pagrindas.

Tautai laimėti priklauso nuo to, kaip jos laikosi *Dekalogo*. Auga ir klesti tautos, kurioms *Dekalogo* nuostatos yra šventas dalykas, ir nyksta tautos, kurios *Dekalogo* nuostatas pamina po kojų. *Dekaloge* rašyti tautų gyvenimo ir laimės dainai.

ŠVENTŲ DVASIOS PASAULIS

Sesuo MARIJA KONSOLATA BETRON

(1903-1946)

Savo dieviškosios meilės slėpinius šiuolaikiniam pasauliui apreikšti Jūs pasirinko kukli Turino kapucini vienuolyno seselė Mariją Konsolatą. Jūs jai suteikė nepaprastą malonį ir naują pašaukimą: gelbėti *brolius* bei *seseris*. Be to, jai pavedė naują atskleisti šv. Kdiklio Jūs Teresės *mažą meilės kelelį*. Tęskite Jūs taip apibūdinti:

Meilės kelelis, kuriuo turėteliauti mažosios sielos.

Mažojo kelelio pagrindas yra Evangelijoje:

Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėptai tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškėi mažutėms liams (Mt n, 25).

Jeigu neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, ne eisite dangaus karalystę (Mt 18, 3).

Kristus Evangelijoje kviečia savo mokinius šventumui. Šventum galime pasiekti visi, nes šventumas glūdi meilėje, o mylėti galime kiekvie-

nas. Kristus nereikalauja, kad šventumo siekiantys daryt tik vienokias ar kitokias atgailas bei aukas: Jis nori, kad kiekvienas žmogus J myl t , kad myl t visa siela, visa širdimi ir visomis j gomis (Lk 10, 27).

Tas sakymas pareigoja kiekvien žmog . Ir jeigu žmogus tikrai myli Diev , tai jis tikrai yra šventas.

Šiandien, kaip vakar ir rytoj, ir visada reikalauju ne ko kita, tik meil s (1935 12 16).

Konsolata, suprask, jog aš esu geras. Klaidingai man s nevaizduok. Matai, kaip pasaulis m gsta vaizduoti šventum kaip griežtum , plakim si, atgailos retežius. Bet taip n ra. Nors auka ir atgaila lydi šventojo gyvenim , bet vis tiek ne tai sudaro viso gyvenimo šventum (1936 09 24).

Paties J zaus noras, džiaugsmas ir troškimas yra steb ti mus švent jant.

Jei tu žinotum, kiek man džiaugsmo suteikia padaryti siel švent !

Kiekvienas prival t b ti šventas, kad suteikt man t džiaugsm , - sak J zus Konsolatai. O, kad ši tiesa giliai persmelkt kiekvien siel ! Šventas b ti galime kiekvienas savo luome, kiekvienas savo amžiuje.

Svarbiausias Dievo sakymas, kuriuo remiasi statymas ir Pranašai, ir krikš ionies pareiga yra *Dievo ir artimo meil* . Sav s varginimas ir visa kita yra vien priemon s augti Dievo ir artimo meil je. Mes iškreiptume Kristaus moksl , skirdami Jo šventuosius *besiplakan i broli b r* . Antgamtin Dievo ir artimo meil yra didžiausias g ris - tai ji teikia gyvyb ir nuostabi tobulyb kiekvienam doryb s veiksmui.

Maž j kelel Konsolata tur jo paskelbti pasauliui.

Nuolatinis Meil s aktas - iš visos širdies tariamas: *J zau, Marija, myliu jus, gelb kite sielas!*

ia reikia siekti dviej dalyk : pastovumo ir meil s akto tobulumo.

a) *Pastovumas*. Pradžioje šis meil s aktas pasireikš kaip maldavimas, dažnai kartojamas prašymas. Daugeliui siel jis toks pasiliks ilg laik , kol pagaliau visas gyvenimas virs meile. Dvasini lavyb metu (t. y. skaitant, m stant, meldžiantis) šis meil s aktas nuolat t sis, nes siela atlieka savo pareigas, myl dama Diev . Kitu laiku, pagal J zaus raginim , kad *reikia visuomet melstis ir nepaliauti* (Lk 18. 1), reikia kartoti š meil s akt nuolatos, kad jis pasidaryt nenutraukiamas meil s sveikinimas, ramus meil s pašnekesys su J zumi.

b) *Tobulumas*. Meil s aktas, kaip ir kitos dvasin s lavybos, yra valios veiksmas. Jis n ra vien jausmingumas. Meil s akto neapleisk, nors širdis b t tarsi ledin : tai bus tik nuopelningiau ir sieloms naudingiau. Kartok j su dvasios ramybe ir atsidavimu.

J zau, Tavo padedama, b siu ramios ir nuolankios širdies, su džiaugsmu veide. Mano sielos b sena teb na visada tokia, - maldavo Konsolata (1942).

Džiaugsmingas *taip* visiems. Kiekviena matyti J z ir su kiekviena elgtis *taip*, kaip su J zumi. D kingas *taip* viskam, ko nori Dievas iš man s, vykdant savo luomo pareigas, sumanymus ir planus.

Meil s akto gaires randame išreikštas ir kitoki b du:

Tarp vienos ir kitos Komunijos neapleisk: a) meil s akto - J zau, Marija, myliu Jus, gelb kit sielas! ir b) artimo meil s akto: „taip“ kiekvienam bei c) aukos akto: „taip“ viskam.

Kiekvienas individualiai turi susirasti savo dvasin gyvenim atitinkant b d , kuris apimt visas pareigas Dievui, artimui ir sau. Ištikimyb nuolatiniam meil s aktui palengvina ištikimyb *taip* kiekvienam ir *taip* viskam. Dvasin s k dikyst s kelias yra meil s kelias: *Dievas yra meil , ir kas pasilieka meil je, tas pasilieka Dieve, ir Dievas pasilieka jame* (1 Jn 4, 16).

Tu negali gyventi be meil s, - sak Išganytojas šv. Kotrynai Genujietei, - nes Meil esu aš, tavo Dievas.

Ir siel išganymo darbas yra meil :

Konsolata, man reikia pasiaukojan i siel . Pasaulis praž tin pasvir s, o aš noriu j išgelb ti. Š tonas prisiek sunaikinti pasaul , o aš prisiekiau j išgelb ti, ir aš privalau j išganyti savo gailestingumu ir meil s pergale. Taip, aš išgelb siu pasaul savo gailesting ja Meile, - užrašyk tai.

Tik ti Meile - tai pasitik ti. Ses. Konsolatos gyvenime gal nuostabiausias dalykas yra jos beribis, nenugalimas, k dikiškas pasitik jimas Dievu, Jo visagalybe, Jo gerumu, gailestingumu. Ar gal t b ti kitaip, jei ji savo dosni ja širdimi gyveno vienam dalykui: iki galo atsiduoti Meilei, skausmui ir sieloms. Ji gerai žinojo savo menkum ir dažnai išpažindavo dieviškajam Mokytojui savo varganum . Bet ar m s skurdas neparkvie ia mums Dievo gailestingumo! 1935 m. pats J zus paaiškino:

Štai, Konsolata, tavo skurdas turi ribas, o mano Meil rib neturi. <...> At jau ne teisi j gelb ti, bet nusid j li . <...> Pagerbk Diev , Juo pasitik dama. Ar žinai, kas palenkia mane tavo sielai? Ogi visiškas pasitik jimas manimi.

Apm styk, jog vien tik J zus gali suprasti tavo silpnum . Jis vienas žino žmogaus nepastovum . Tod l niekad, niekad teneb na jokio nepasitik jimo šeš lio. Nepasitik jimas labiausiai žeidžia ir skaudina mano Šird , tesupranta tai sielos!

Išganytojas reikalavo iš Konsolatos nesvyruojan io pasitik jimo. To Jis laukia ir iš m s vis .

Dr sos, Konsolata, net mirties šeš li apsupta, pasitik k manimi. Pasitik k visada! O, kad tu žinotum, kiek man tuo suteiki malonumo!

J zus, pasinaudodamas bes lygišku, k dikišku, beribiu Konsolatos pasitik jimu, padar nuostabi dalyk - iškl j šventumo virš nes ir paskyr ypatinga pasitik jimo doryb s skleid ja.

*Konsolata, nežym k rib savo pasitik jimui manimi, o aš nežym -
siu rib savo malon ms. <...> Vadinsiesi palaiminta, nes pasitik -
jai. Konsolata, Bažny ios prieglobstyje tu b si pasitik jimas.*

Kas išgano sielas? Ant kryžiaus mirdamas J zus jas išgan , savo be-
ribiais nuopelnais Jis t sia savo atpirkim . Savo begaliniu gerumu, atsi-
žvelgdamas m s meil s dyd , Dievas leidžia ir mums dalyvauti siel
gelb jimo darbe. Juo labiau mummyse dega dieviškos meil s ugnis, juo
s kmingiau per mus gali veikti Dievas, gelb damas žmones.

Tai patyr Konsolata. Ji troško siel , nes troško meil s. Daug met
Konsolata meld si už savo brolio Nikolo ir d d s Felikso Viano atsiverti-
m . J zus jai tar :

*Atmink, Konsolata, kad aš gr žinau tau Nikol ir d d Feliks ne
d l tavo atgail ir auk , bet d l tavo nuolatin s meil s akto. Žinok,
aš noriu meil s iš savo k rini .*

J zus, nor damas savo išganom j veikl išpl sti visame pasaulyje,
1936 m. tai apreišk Konsolatai ir k r *Meil s kelel* , kuriuo tur t eiti
mažosios sielos. Apie maž sias sielas J zus kalb jo pažad kupinai s
žodžiais:

*Mažosios sielos bus skai iuojamos ne t kstan iais, - j bus milijo-
n milijonai. Prie j d sis ne vien moterys ir vaikai, bet ir vyrai.
Taip, ir tarp j yra mažut li siel .*

Pirmos *mažosios sielos* pasiaukojimo dienos vakare Konsolata dieno-
raštyje raš :

*Tai diena, kuri visiškai priklauso mažosioms sieloms. Š vakar prie
iškilmingai išstatyto Šven iausiojo Sakramento aš dvasia apgl -
biau vis laik visas maž sias sielas ir paaukojau jas Šven iausia-
jai J zaus Širdžiai, prašydama, kad J zus apgobt jas savo Širdies
gelm se ir ten laikyt , kad n viena j než t , bet kad visos sudeg-
t Jo dievyst s liepsnose ir mirt J myl damos.*

Kadangi *mažosios sielos* yra ir Skais iausiosios Mergel s Marijos Šir-
dies dovana, tai t pat vakar Konsolata dienoraštyje raš :

*Mažosios sielos karš iausiai myl s Dievo Motin , nes nuolatiniam
Meil s akte, kur jos pateikia J zui, taip pat pareiškiami meil ir
Šven iausiajai Mergelei.*

1942 m. gruodžio 8 d., kai Konsolata pakartojo *maž j siel* paaukoi-
m Nekal iausiajai Mergelei Marijai, Ji pri m auk ir Konsolatai pažad jo:
*Džiaugsmingai žvelgsiu kiekvien ir visus, kaip kad žvelgiu
tave. <...> Vien danguje suprasite siel gelbėjimo vert ir naud .
Meil s aktai yra tokie pat svarb s, kaip ir atsiteisimo aktai.*

J zus aiškino:

*Vienas atod sis - „J zau, Marija, myliu jus, gelb kite sielas!“ - at-
siteisia už t kstan ius keiksm . Paimkite šiandien galimus padaryti
dorybi aktus ir sugretinkite su vienos dienos nepaliaujamos meil s*

aktais, - aš pasirinksiu ver iau meil s kupin dien , negu visa kita, k j s galite man paaukoti. Atod siu - „J zau, Marija, myliu Jus, gelb kite sielas!“ - aukojate man visk . Konsolata, b k ištikima šiam meil s aktui, atnaujink j kas valand , ir aš tau visa duosiu. <...> Konsolata, aš paimsiu tave meil s ir skausmo virš n , bet nuolat kartok: „J zau, Marija, myliu Jus, gelb kite sielas!“ Daugiau nieko. <...> „J zau, Marija, myliu Jus“ - apima visa: kovojan ios Bažny- ios ir skaistyklus sielas, nusikaltusias ir tyr sias, stiprias ir svyruo- jan ias, mylin ias Diev ir bedieviškas, mirštan i j ir visas kitas sielas...

J zus išgelb s pasaul , bet pasaulis turi gr žti prie J zaus! Tam yra tik vienas - *Meil s kelias*.

(Pagal kn. *Meil s kelelis*. Turinas, 1977, pareng s s. Benvenuta)

Kard. Leonas Žozefas Suenensas

MALDA

Duok mums, Viešpatie,
akis - kad reg tume,
šird - kad myl tume,
ir - Dvasios.

Kai prašom aki , kad reg tume,
mes prašome mums duoti Tavo akis,
kad matytume, kaip Tu matai
pasaul , žmones, j gyvenim
ir m s pa i dali .

Pad k mums susilieti su Tavo mintimis
kiekvien dien ir kiekvien valand ,
pad k mums po truput tapti tuo,
ko nor jai iš m s sukurdamas mus.

Duok mums savo žvilgsn
ir savo poži r ,
padaryk mus imlius savo žodžiui,
kuris apšvie ia ir pakei ia visa.

Duok šird , kad myl tume.
Šird žmogaus, ne akmenin ,
kad myl tume
Diev ir žmones.

Duok savo Šird ,
kad tikrai myl tume
pamiršdami save
ir negalvodami tiktai apie save.

Mums reikia,
kad degint mus Tavo Širdis,
nes m sišk plaka labai menkai,
kai reikia myl ti kitus.

Reikia, kad mummyse b t Tavo Širdis,
kuri visk myli per mus.

Duok savo Šird ,
kad myl tume dangiš j T v .

Duok savo Šird ,
kad myl tume Marij , m s Motin .

Duok savo Šird ,
kad myl tume Tavo brolius
ir suprastume, kad jie - ir m s broliai.

Kad myl tume ionai ir dabar visus,
kurie pirma m s jo šiais keliais
(juos myl ti, aišku, n ra sunku).

Kad myl tume taip pat ir tuos,
su kuriais keliaujame
ir gyvename kartu m s Žem je,
kurie užgauna mus šitai žinodami ar ne.

Ir duok mums Dvasios,
kad neuždustume keliaudami,
kad visada mes b tume kupini ugnies ir ryžto.

Kad mes žygiuotume tiktai pirmyn,
nesidairydami atgal, nesverdami j g .

Dvasios! kad pasisuktume veidu tai,
ko laukia iš m s žmon s ir Tu.

Dvasios! kad tik tume v l,
jog gyvenimas iš naujo tiktai š ryt prasid jo;
kad tik tume, jog audrose ir potvyniuose
esi su mumis ir visada b si!

Nes tai juk mes esame

vis viltis ir vis vargas.

Duok mums Dvasios!

Savo Dvasios,

kuri Tu atsiuntei Sekmini pirm dien .

Savo Dvasios,

kuri pastumia kur nori ir kaip nori:

siaubing bedugn atverdama,

audr s kuriais vydama,

ar švelniai už pe i pa musi

pasuka eiti tenai,

kur veda Tavo pašaukimas.

Duok mums savo Dvasios,
kad malda kilt iš širdies gilumos, -
tokia malda, kokios Tu nori,
tokia, kuri Tave pasiekt ,
ir alsuot Tavu dvelkimu.

Viešpatie, man reikia Tavo aki , -
duok man tik jim gyv !

Viešpatie, man reikia Tavo Širdies, -
duok man meil s visuose išbandymuose.

Viešpatie, man reikia Tavo Dvasios, -
duok man savo tikrum ,
man ir visai Bažny iai:
kad pagaliau n dien Bažny ia
b t pasaulio židiny.

Kad visi pažint krikš ionis
iš j skaidraus ir giedro žvilgsnio,
iš širdies šilumos,
iš nesiliaujan io optimizmo,
kuris kyla iš slapt ir vieninteli šaltini -
iš m s šviesios Vilties.

(Iš kn. *Une Nouvelle Pentecote?* Paris, 1974)

BAŽNY IA PASAULYJE

PASAULIO VYSKUP SINODAS

Spalio mėnesį pasibaigė Vyskup V Sinodas, kuris vyko Vatikane. Sinode dalyvavo 316 vyskupų, atstovaujančių apie 3000 savo brolių ganytojų visame pasaulyje. Buvo svarstoma tema: *Krikščioniškos šeimos uždaviniai ši dien pasaulyje*. Besirengiant Sinodui, visi jo nariai iš anksto gavo smulkią darbų programą. Programos projektas vairiuose kraštuose buvo nagrinėjamas vyskupų konferencijose, suvažiavimuose, simpoziumuose, seminaruose, spaudoje. Buvo nagrinėta kiekvienoje vietoje to krašto šeimos padėtis, analizuojama varios šeimos problemos ir priemonės toms problemoms spręsti, gilintasi šeimos teologijai, pastoracinius planus šeimos klausimais. Visa tai pateikta Sinodo rengiamam, ir iš tos medžiagos sudaryta plačioji apimties Sinodo darbų programa.

Pirmoje Sinodo darbų dalyje buvo išskirti milžiniški ir aktualūs pasikeitimai: socialiniai, ekonominiai ir kultūriniai. Šitie pasikeitimai vyko paskutiniaisiais dešimtmečiais ir turėjo padarinių šeimoms. Dauguma pasikeitimų neigiamai veikia šeimas: tai nedarbas, emigracija. Vadinamajame trečiajame pasaulyje dar yra rasinė diskriminacija, kuri pažeidžia šeimas

teises. Kai kurie paproiai, pavyzdžiui, kraitis, kraio klausimas, sunkina santuok sudarym, sukelia jaunuoli pažeminim ir desperacij. D l terorizmo ir kar atsiranda nauj r pes i, išardomos šeimos, kai vienas jos narys uždaromas kaljime arba ištisiems metams išstremiamas. Tokios tragedijos nuodija šeim gyvenim .

Sinodo dalyviai svarst tak , kuri daro šeimai vair s naujieji mokslai. Pripažinta, kad naujieji mokslai padar daug pažangos savo srityse, bet nesustiprino šeimos institucijos, neprisid jo prie jos gyvenimo s lyg gerinimo. Sinodas iškl faktus, kad dažnai poros gyvenimas be legalaus ar sakramentinio ryšio vyksta dl nepalanki socialini s lyg : nepakan kamas materialinis apr pinimas, dideli nuotoliai nuo nuolatin s darba viet s, be to, miestuose bendri miegamieji butai bendrabu iuose, kur apsisotja darbininkai, atvyk iš kit šali arba to paties krašto tolesni provincij . Kai kur pasaulyje yra sivyrausai poligamija. Pasitaiko, kad viena poros pus palieka antr j ir susideda su kita, paliktoji pus neturi iš ko gyventi ir ieško naujo draugo ar draug s.

Sinode buvo svarstomi ir tokie klausimai, kaip skyrybos, abortai, arba negimusios gyvyb s žudymas, ne tik Vakar , bet ir Ryt pasaulyje, kur krikš ioniškos santuokos ir šeimos samprata yra atmetin . Kai kuriose valstyb se, norint sumažinti gimim skai i , valdžia veria sutuoktinius vartoti antikonceptines priemones, priverstinai sterilizuoja sutuoktinius, propaguoja ir skatina abortus. Negalima neigti, kad kai kuriose šalyse yra vadinamoji demografin problema - per didelis gyventoj priaugis, o tai atsiliepia ekonominei ir socialinei šalies b klei, daro tak šeimos gyve nimui ir sudaro s lygas valdžiai kištis gimim kontrol . Sinodas kritiš kiai vertino keliam pavoj dl žmoni priaugio, konstatavo, kad tas pavojus yra daugiau propagandinis negu realus.

Pabr žtas Bažny ios mokslas dl tv atsakomyb s vaikams. Krikš ioniškos šeimos raginamos labiau pasitik ti Dievo Apvaizda, turtinges n s šalys prašomos pagelb ti neturtingosioms, raginama kurti toki tarp tautin ekonomin santvark , kuri geriau saugot ir palaikyt žmogaus orum .

Baigdamas darb Sinodas paskelb kreipim si krikš ioniškas šeimas. Pasaulinis Sinodas reikalauja, kad bt paskelbta šeimos teisi chartija, kuri nustatyt ir visame pasaulyje saugot pagrindines šeimos teises.

Pagrindin šeimos negerovi priežastis yra ta, kad ši laik žmogus yra prarad s ryš su Dievu. Žmogus dabar yra tap s turt , valdymo, aistr ir malonum vergu. Vis kit žmoni jis nelaiko savo broliais ir seserimis. Laiko juos ne vienos didžiul s šeimos nariais, bet dažnai savo priešais, kurie jam trukdo siekti savo tiksl . Veltui bt m ginama vadinti visus žmones broliais ir seserimis, jeigu yra paneigiamas Dievas, nes Jis yra vis žmoni T vas. Tik pripažinimas Dievo vis žmoni T vu yra vienintelis tikro žmoni broliškumo pagrindas.

Pagal Dievo sutvarkym, vyras ir moteris yra pašaukti dalyvauti Dievo Krjo darbe prat siant gyvyb. Santuokin s meil s paslaptis atskleidžia giliausi Kristaus ir Bažny ios meil s paslapt. D l to Bažny ia tiki ir moko, kad santuokin meil, užantspauduota santuokos sakramentu, yra amžina ir nepanaikinama. Santuoka yra meil s ir gyvenimo s junga.

Tarp pagrindini krikš ioniškos šeimos uždaviniai šiuolaikiniame pasaulyje pirmiausia pareiga yra ugdyti laisvus žmones - aukl ti žmones, kurie geb t skleisti meil žmoni bendruomen je. Krikš ioniškos šeimos uždavinys šiuolaikiniame pasaulyje yra ugdyti tikin ius žmones, kurie geb t išlaikyti ir perduoti ateinan ioms kartoms krikš ionišk vertybi turt. Ne kam kitam, o krikš ioniškai šeimai yra patik tas uždavinys šiuolaikiniame pasaulyje liudyti Evangelijos ties, gyvendinti socialin teisingum, ginti vargstan ius ir engiamuosius.

Reikia ugdyti šeimose didži pagarb santuokin s moral s principams. Tiktai šiais principais vadovaudamosi šeimos gali augti meil je ir dieviškajame gyvenime ir atlikti savo uždavin šiuolaikiniame pasaulyje.

Sinodo darbai, dalyvaujant daugeliui sve i ir pa iam Popiežiui, buvo prad ti ir užbaigti pamaldomis sp dingoje Siksto koply ioje, išpuoštoje didingais ir nemirtingais Mikelandželo k riniais. Visi Sinodo dalyviai, giedodami *Te Deum laudamus*, procesija nu jo Šv. Petro Bazilik ir ia iškilmingai sugiedojo *Tikiu Diev T v, T ve m s*, pasimeld, kad Sinodo darbai Dievo Tautos šeimoms duot dvasin s j gos gyventi pagal Dievo vali ir daugiau impuls tvarkytis krikš ioniškai.

[Pareng Ada Urbonait]

VAIRIOS ŽINIOS

domi beatifikacijos byla. Milano arkivyskupas Karlas Martinis prad jo domi byl paskelbti palaimint ja vien gydytoj. Tai 40 met pediatri. Ji savo gyvyb paaukojo negimusio k dikio labui. Ši vaik gydytoja Džiovana Bereta (*Giovanna Beretta*) r pinosi vargš vaikais ir veltui juos gyd. Buvo ištekl jusi už inžinieriaus ir pati augino 3 vaikus. Jai laukiantis ketvirtojo k dikio, buvo diagnozuotas auglys, kuris sukomplicavo n štum. Kaip gydytoja ji gerai žinojo, kad tai kelia didel pavoj jos gyvybei. savo kolegi kalbin jimus Beretta atsak:

Jei jau man tenka pasirinkti savo ar k dikio gyvyb, aš nesvyruodama renkuosi k dikio.

1962 m. balandžio 21 d. gydytoja pagimd sveik berniuk, o pati po 7-i dien mir. Milano arkivyskupas Martinis, kuris prad jo byl, kad gydytoja b t paskelbta palaimint ja, sako: *Kai šiandien ginant negimusi k diki gyvyb visuomen yra kur ia ir neapsisprendusi, šis gydytojos pavyzdys yra pažym tinas* (1980 m. rugs jis).

Naujas stebuklingas pagijimas. Lurdo medicinos biuras tyrinjo stebuklingą ispaną Teresą Munak pagijimą Lurde ir paskelbė smulkiojo pagijimo pranešimą. Trijų vaikų motina, turinti 50 metų, sirgo stuburo angioma (augliu). Pernai apsilankiusi Lurde visiškai pasveiko. Teresą Munak tarsi viską yra kaimelis prie Taragonos, Ispanijoje. 16 metų ji sirgo stuburo naviku. Pereitais metais atvyko su vyskupijos ekskursija ir grįžo pasveikusi. Grįždama namo, ji jau slaugo ir globoja kitus ligonius (1980 m.).

Už kunigo galvą 2000 doleri. Bolivijos (Pietinė Amerika) dvasininkija kovoja su piliečių išnaudojimu, dėl žmogaus teisių. Bolivijos karinė valdžia veikliuosius kunigus yra uždariusi kalėjimuose, o už kun. Gerardo Miulauerio (austro salezniečio) galvą yra pažadėjusi 2000 dolerių. Tas 34 metų kunigas Bolivijoje darbuojasi nuo 1971 metų. Pasižymėjo kaip aktyvus kovotojas dėl žmogaus teisių. Šiuo metu jis slapstosi. Bet parašė laiškus tamsiems (jot vaivgyvena vienoje, Austrijoje), iš kurio viską ir sužinojome. Laiškas rašytas prieš žvakės liepsnos ir, atrodo, buvo atplėštas Bolivijos cenzorių. Laiške rašoma apie daugelio kitų vienuolių salezniečių areštus. Jie buvo areštuoti už tai, kad protestavo dėl sušaudymo trijų jaunuolių iš Don Bosko centro.

Popiežius pasiuntė krašto vyskupą visuotiniam suvažiavimui La Pazos mieste laišku, kuriame drąsina dvasininkiją toliau kovoti dėl skriaudžiamųjų žmonių teisių ir linki, kad kraštas grįžtų prie konstitucinės tvarkos (1980 m. rugsėjis).

Auksinis popiežiaus žiedas vargšams. Trečiavienį buvimo Brazilijoje dieną (liepos 2 d.) pop. Jonas Paulius II Favelos Vidigalyje aplankė vargšų kvartalą, turintį 25 000 gyventojų. Tai barakų miestelis šalia prabangaus viešbučio. Čia dviejuose ar trijuose kambariuose gyvena vidutiniškai po 5 žmones, o kartais ir iki 10. Popiežius buvo sujaudintas skurdo. Nusimovęs nuo piršto auksinį žiedą su kryželiu, padavė Vidigalio klebonui Don Italio Cielbo, sakydamas: *Tai jūsų parapijai!*

Savo kelionėje po Braziliją, kur tik sustodavo, popiežius apeliavo turtuolių sąžinai. Visur reikalavo atsižvelgti vargšus ir būti solidariems su vargšais. Popiežius aplankė ir šiaurinę Brazilijos pakraštį, Alegados vargšų miestelį (liepos 7 d.). Prieš atvykstant popiežiui, policija surengė „valymo akciją“: surinko prostitutes, elgetas, girtuoklius ir, kol išvyks popiežius, uždarė juos kaip kalėjimuose ar komisariatuose.

Už popiežiaus padovanotą auksinį žiedą turtingas pramonininkas pasiūlyė 200 000 dolerių. Kilo kalbos, kad žiedas yra parduotas iš varžytiniui. Bet Favelos klebonas mano, kad geriau būtų, jei popiežiaus žiedas liktų pas miesto vargšus, kaip nuolatinis popiežiaus apsilankymo prisiminimas.

Ugandos misionieriai. Ugandos prezidentui valdant, misionieriai buvo iš krašto išvaryti arba patys išvyko saugumo sumetimais. Dabar visi misionieriai gali vėl grįžti į Ugandą.

Žinios iš Rusijos. ekoslavakijos vysk. Paulius Hnilica SJ savo paskutiniame ganytojo laiške cituoja t. Maksimilijono Kolb s pasakym: *Vien dien j s pamatysite Nekaltai Prad tosios statul Maskvos centre, aukščiau Kremliaus viršuje.*

Kaip praneša *Draugija žmogaus teisėms ginti* (Frankfurtas), sta iatiki dvasininkas Dudko prieš prasidedant Olimpinėms žaidynėms, išvažiavo iš Maskvos su savo šeima. Dabar gyvena kaime už 400 km nuo Maskvos.